

25 jaar zorg voor ouderen

**Het Hoge Veer
Raamsdonksveer**

25 JAAR
ZORG VOOR OUDEREN
HET HOGE VEER

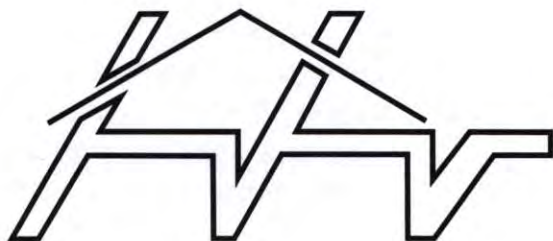
Uitgever: Zorgcentrum Het Hoge Veer
Vormgeving: Chris Verhoeven
Boekomslag: Chris Verhoeven/ Maria de Krieger
Auteurs: Bram Bouwens/ Joep Trommelen
Fotografie: Archief Het Hoge Veer
pag. 94/95: Slagboom en Peeters
luchtfotografie Teuge
Productie: Vèrse Hoeven uitgeverij Raamsdonksveer
Drukwerk: Drukkerij Dombosch Raamsdonksveer

Copyright © 1997 Stichting Bejaardenzorg Raamsdonk

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/ of openbaar gemaakt door middel van druk, fotocopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

25 JAAR
ZORG VOOR OUDEREN
HET HOGE VEER

Bram Bouwens
Joep Trommelen

Voorwoord

De afgelopen jaren is er veel veranderd in de zorg voor ouderen.

Het jubileum is voor bestuur en directie een goede aanleiding om de geschiedenis van 25 jaar het Hoge Veer in boekvorm uit te geven.

De laatste jaren is er in de samenleving een toenemende belangstelling voor de positie van ouderen en de economische problemen, die samengaan met de vergrijzing van onze maatschappij. Een sterke nadruk ligt op de ongunstige verhouding tussen het aantal werkenden en niet-werkenden.

Wij moeten er voor waken, dat door het steeds weer onder de aandacht brengen van de hoge kosten, die met de vergrijzing gepaard gaan, we het belangrijkste facet van het ouder worden over het hoofd zien, namelijk de positieve rol, die ouderen in de samenleving kunnen spelen. Dit verdient meer aandacht.

Zij zijn het, die door hun grote levenservaring een bron van inspiratie kunnen vormen

voor onze moderne samenleving. Zij kunnen vaardigheden, kennis van de omgeving, gewoonten en gebruiken uit het verleden doorgeven aan de volgende generatie.

Onze samenleving is genoodzaakt al haar creativiteit aan te wenden, om de zorg voor ouderen in de moderne tijd het hoofd te bieden zonder daarbij traditionele waarden verloren te laten gaan.

In de toekomst zal het respect voor ouderen, die dit door hun wijsheid van jaren verworven hebben, centraal moeten staan. Vanuit deze visie zullen onze ouderen die zorg moeten krijgen waar zij behoefte aan hebben.

Resi Wentholt - van Erp
voorzitter stichting Bejaardenzorg Raamsdonk

25 JAAR ZORG VOOR OUDEREN IN HET HOGE VEER

Op zaterdagmiddag 3 juni 1972 vond de officiële opening plaats van bejaardenhuis 'Het Hoge Veer'. De belangstelling voor de ingebruikneming van het huis voor ouden van dagen was overweldigend. Ruim vierhonderd genodigden verzamelden zich in de recreatiezaal van het nieuwe bejaardencentrum aan de Beatrixlaan. De grote zaal bleek voor deze gelegenheid zelfs te klein. Om half twee onthulde de burgemeester van de gemeente Raamsdonk, H. Krijgsman, een plaquette met daarop de namen van de zeventien bestuurders die in de jaren voorafgaande aan de feestelijke gebeurtenis zich sterk hadden gemaakt voor een moderne voorziening voor bejaarden in de gemeente. In zijn toespraak prees de burgervader de kwaliteiten en het doorzettingsvermogen van de bestuurders van het eerste uur en complimenteerde hij de architect voor het speelse karakter van het imposante gebouw. De opening verliep in een ontspannen sfeer en na het officiële gedeelte, waarin ook de energieke voorzitter van de Stichting Bejaardenzorg Raamsdonk, Quirinus Kamp, de architect Cees de Wit van het Nederlands Christelijk Instituut voor Volkshuisvesting en de kersverse directeur van het bejaardenhuis Karel

Barnard de genodigden toespraken, volgden een uitgebreid feestprogramma voor bewoners, personeel, bestuurders en genodigden. De verenigingen van de gemeente Raamsdonk trokken in een lang en kleurrijk defilé aan het bestuur voorbij. Daarnaast had een speciaal actiecomité geld ingezameld om de bewoners van Het Hoge Veer op deze feestelijke dag een blijvend geschenk - twee verlichte fonteinën voor in de tuin en een omvangrijk glasservies - aan te kunnen bieden. De euforie rondom de opening van Het Hoge Veer gaf uiting aan het enthousiasme waarmee de nieuwe voorziening voor ouderen in de gemeente Raamsdonk werd ontvangen. Dat aan deze feestelijke dag vele jaren van bestuurlijke turbulentie en spanning vooraf waren gegaan, leek te zijn vergeten.

drie zielen met één gedachte

In het midden van de jaren zestig telde de gemeente Raamsdonk drie verschillende instellingen voor bejaarden. Drie verschillende instanties met ieder hun eigen problemen, maar met het oog op de toekomst eenzelfde streven. In de gemeente zouden goede voorzieningen gecreëerd moeten worden voor de snel vergrijzende bevolking.

In Raamsdonk-dorp spande de Congregatie van de Zusters van Schijndel zich sinds jaar en dag in voor het welzijn van de ouden van dagen. Het op het Kerkplein gelegen Sint Adrianusgesticht - het tegenwoordige Ontmoetingscentrum - huisvestte zo'n veertig bejaarden. Het gesticht was echter verouderd en diende uitgebreid en gemoderniseerd te worden. De congregatie maakte tot verdriet van de Raamsdonkse bevolking al in 1964 kenbaar dat zij niet langer de spil kon zijn van deze noodzakelijke gedaantewisseling. De zusters wilden juist het bestuur van het karakteristieke Adrianusgesticht uit handen geven. Zij verzochten de Raamsdonkse deken L. van Herpt stappen te ondernemen om de zorg voor de Raamsdonkse ouden van dagen in de toekomst te waarborgen. De geestelijke liet daar geen gras over groeien en verzamelde een groep capabele bestuurders om zich heen. Op 16 mei 1966 werd voor de notaris de Stichting Bejaardenzorg Raamsdonk officieel opgericht en werd over de statuten een bisschoppelijke goedkeuring verkregen. De provinciale autoriteiten reageerden in het voorjaar van 1966 buitengewoon positief op de plannen van de deken om het Adrianushuis te verbouwen en tot maximaal 75 bedden uit te breiden.

In Raamsdonksveer hielden twee instanties zich bezig met de zorg voor ouden van dagen. De al in 1929 opgerichte Antonetta Stichting beschikte over een schilderachtige villa aan de Wil-

helminalaan, waar zo'n veertig protestante bejaarden onder de hoede van een 'vader' en 'moeder' woonden. De stichting die zich het oprichten en instandhouden van een 'gasthuis' ten doel had gesteld, ontplooid in het midden van de jaren zestig aanzienlijke initiatieven om de zorg uit te breiden. Op grond van de regionale functie wenste de Antonetta Stichting een voorziening te bouwen voor maar liefst honderdveertig protestante bejaarden.

In de tuin van het Raamsdonksveerse ziekenhuis aan de Grote Kerkstraat bevond zich het zogenaamde Sint Theodorus rusthuis, waar ruim dertig katholieke bejaarden genoten van een verzorgde oude dag. In 1966 kwam het voortbestaan van deze voorziening in gevaar toen duidelijk werd dat de bejaarden op termijn plaats dienden te maken voor verpleegsters-in-opleiding van het ziekenhuis. Deze ontwikkeling en de toenemende vraag naar bejaardenvoorzieningen als gevolg van krotopruming en saneringsprojecten op het Sandoel in Raamsdonksveer was voor Quirinus Kamp aanleiding een stichting in het leven te roepen. De fractievoorzitter van de Katholieke Volkspartij wist al snel een groep bevlogen bestuurders bijeen te brengen.

De op 29 november 1966 formeel opgerichte Stichting Bejaardenzorg Raamsdonksveer stelde zich evenals de Stichting Bejaardenzorg Raamsdonk en de Antonetta Stichting het bouwen van

een of meerdere bejaardencentra ten doel. In concreto ging de gedachte al snel uit naar een braakliggend grondstuk met een vervallen boerderij, vlak bij het centrum van Raamsdonksveer, dat vanouds bekend stond als 'Het Hoge Veer'.

Aldus bestonden er in het najaar van 1966 binnen de gemeente Raamsdonk drie organisaties met ongeveer dezelfde ambitieuze plannen. Het was duidelijk dat de bejaardenzorg in Raamsdonk aan de vooravond van grootse veranderingen stond.

een nieuwe tijd: de verzorgingsstaat

Het streven naar betere voorzieningen voor ouden van dagen in de gemeente Raamsdonk stond niet op zichzelf. In heel Nederland vonden soortgelijke initiatieven plaats. Alleen in Noord-Brabant bestonden er in 1967 al 66 bouwplannen voor bejaardenhuizen, waarvan bijna de helft voor nieuwbouwplannen. Deze activiteiten vonden hun voedingsbodem in de na-oorlogse economische en maatschappelijke ontwikkelingen.

Na de oorlog begon Nederland aan een enorme economische opmars. Bedrijven boekten in de jaren vijftig en zestig het ene na het andere produktierecord. Expansie en groei waren ongekend. Overal schoten industrieterreinen en nieuwbouwwijken omhoog, het wegennet werd aanzien-

lijk uitgebreid en de toegenomen rijkdom maakten voor zowel de particuliere gezinnen als de overheid veel mogelijk. Nieuwe machines en apparaten deden hun intrede in het Nederlandse gezin. IJskasten, wasmachines, televisies en auto's gingen als zoete broodjes over de toonbank.

Welvaart en welzijn veroorzaakten een algemeen gevoel van optimisme en vertrouwen in de toekomst. Ook in sociaal opzicht veranderde er veel in Nederland. Gezinnen werden kleiner en het was niet langer vanzelfsprekend dat bejaarde ouders bij hun kinderen inwoonden.

Binnen deze economische expansie kon de overheid de verzorgingsstaat langzaam maar zeker uitbouwen. De werking van de Algemene Ouderdomswet werd in 1957 uitgebreid met een basispensioen. Daarmee was de AOW de eerste volksverzekering. Al snel volgden de Algemene Weduwen- en Wezenwet (1959) en de Algemene Kinderbijslagwet (1962). Eensgezind nam de politiek de uitbreiding van de Ziektewet (1967), de Wet op de Arbeidsongeschiktheid (1967) en de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (1967) aan. De vervanging van de Armenwet door de Algemene Bijstandswet in 1965 vormde wel het hoogtepunt van de verzorgingsstaat. Die wet regelde dat de overheid financiële bijstand moest verlenen aan wie niet in de noodzakelijke levensbehoeften kon voorzien. Hiermee behoorde materiële armoede tot het verleden. Een van de gevol-

gen van deze ontwikkeling was dat de gezondheidszorg een nieuw kader en een heel andere uitstraling kreeg. Gasthuizen, waar religieuzen of confessionele instanties onmisbaar waren, werden vervangen door verpleeg- en bejaardenhuizen waar met steun van overheidsgeld iedereen een beroep kon doen op verpleging en verzorging naar de meest moderne maatstaven.

De ontwikkelingen in de gemeente Raamsdonk vormden binnen deze context geen uitzondering. Het was in het midden van de jaren zestig duidelijk dat de gemeente aan de vooravond van grote veranderingen stond. De aanleg van de A27 en de A59, de renovatie van woningen en nieuwbouwprojecten en de inrichting van een omvangrijk industrieterrein stonden in deze jaren vaak centraal op de gemeenteraadsvergaderingen. De gemeente diende een prettig woon- en werkklimaat te bieden. Goede voorzieningen voor ouderen van dagen waren daarbij van essentieel belang.

spel om knikkers

Op 7 december 1966 stuurde het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Raamsdonk een brief naar zowel de Stichting Bejaardenzorg Raamsdonk als de Stichting Bejaardenzorg Raamsdonksveer. Het was burge-

meester Krijgsman zonneklaar dat samenwerking van beide stichtingen voorwaarde was voor een adequate voorziening binnen de gemeentegrenzen. De overheid zou nooit medewerking verlenen aan de bouw van twee grote bejaardencentra. Beide stichtingen beseften zich dat terdege en stonden welwillend tegenover de bemiddelende pogingen van de burgervader, die het lid van de Gedeputeerde Staten van Noord Brabant voor Sociale Zaken en Volksgezondheid, P. Coppens, verzocht deze taak op zich te nemen. Tien dagen na de brief van de gemeente verzamelden vertegenwoordigers van beide stichtingen zich in de pastorie aan de Raamsdonkse Kerkstraat. Het was echter op voorhand duidelijk dat er vooralsnog geen overeenkomst kwam. De verhitte discussie, met Van Herpt en Kamp in de hoofdrol, concentreerde zich vrijwel geheel op de lokatie van het nieuw te bouwen bejaardencentrum. De messen waren behoorlijk scherp geslepen. Het Raamsdonkse stichtingsbestuur had zwaarwegende argumenten voor een bejaardenhuis in Raamsdonk. Er was niet alleen voldoende grond aanwezig, maar deze zou ook nog eens voor een relatief lage prijs van de congregatie gekocht kunnen worden. Bovendien zou het verbouwde bejaardenhuis de eerste jaren bedrijfseconomisch zeer rendabel kunnen worden geëxploiteerd, aangezien de zusters van Schijndel beloofd hadden de zorg nog minstens vijf jaar te continueren. Ook de

Raamsdonksveerse stichting had heel wat koren op haar molen. Met enige moeite had Kamp becijferd dat er in Raamsdonk slechts 149 bejaarde katholieken woonachtig waren, terwijl de bevolking van Raamsdonksveer 405 katholieke ouden van dagen telde.

Het compromisvoorstel van voorzitter Coppens - in eerste instantie het Adrianusgesticht renoveren en vervolgens een voorziening in Raamsdonksveer bouwen - viel bij de Raamsdonksveerse afvaardiging niet in goede aarde. Kamp en de zijnen wensten de prioriteiten om te keren.

In maart van het daaropvolgende jaar leken de beide stichtingen tot overeenstemming te komen. Zowel in Raamsdonk als in Raamsdonksveer diende een voorziening voor bejaarden te komen, luidde het broze compromis. In feite werd hiermee de strijdbijl slechts onder een zeer dun laagje zand begraven. Het was immers overduidelijk dat het aantal bedden dat via de Provincie aan de gemeente Raamsdonk zou worden toegewezen twee huizen niet kon rechtvaardigen.

Pas op 22 januari 1968 greep burgemeester Krijgsman tactvol in. In een gloedvol betoog en onder dreiging van het intrekken van financiële garanties, wist hij de beide stichtingen nader tot elkaar te brengen. Toen architecten in de weken na deze bijeenkomst verklaarden dat van het Adrianusgesticht geen geschikt bejaardenhuis te maken was, gingen de bestuurders van de

Raamsdonkse Stichting overstag. Op 5 februari 1968 kwamen beide stichtingen overeen te fuse-
ren en zich gezamenlijk in te zetten voor een goed
geoutilleerd bejaardenhuis in Raamsdonksveer en
in tweede instantie te streven naar bejaardenwo-
ningen in Raamsdonk. De provincie kondigde in
deze tijd aan dat de capaciteit van het nieuwe
bejaardenhuis ongeveer honderdvijftig bedden
mocht bedragen.

Voor burgemeester Krijgsman betekende de
samenwerking tussen de beide katholieke stich-
tingen niet het einde van de kwestie. Het liefst zag
de bestuurder dat ook de protestante Antonetta
Stichting in het samenwerkingsverband werd
opgenomen. Daardoor kon niet alleen een grotere
vuist richting provincie gemaakt worden, maar
werd tevens een voor de gemeente financieel
debâcle voorkomen. Door het open beleid van de
Antonetta Stichting verwachtte Krijgsman name-
lijk veel mensen van buiten de gemeente
Raamsdonk in het te bouwen gasthuis, die allen
aanspraak op de Algemene Bijstandswet - i.c. de
kas van de gemeente - zouden kunnen maken. De
samenwerking tussen beide stichtingen had ech-
ter nog heel wat voeten in aarde. Vanaf de eerste
bijeenkomsten maakten de bestuurders van de
Antonetta Stichting duidelijk dat er slechts sprake
kon zijn van participatie en geen fusie. De
regionale functie van de Stichting lag daaraan ten
grondslag. Bovendien bleef het hierdoor voor de

Antonetta Stichting mogelijk om in de toekomst bouwwerkzaamheden in eigen beheer uit te voeren. Een van de belangrijkste discussiepunten vormde de verhouding tussen katholieke en protestante bewoners in het te bouwen bejaardenhuis en de vertegenwoordiging van de Antonetta Stichting in de nieuwe Stichting Bejaardenzorg Raamsdonk. Uiteindelijk zouden de verschillen tussen de katholieke stichtingen en de protestante Antonetta Stichting pas in 1969 leiden tot een constructieve samenwerking. In juli van dat jaar werden drie vertegenwoordigers van de Antonetta Stichting opgenomen in het bestuur van de Stichting Bejaardenzorg Raamsdonk. In principe zou in de toekomst eenderde deel van de bewoners van het bejaardenhuis van protestante huize komen.

tussen droom en werkelijkheid

Al in januari 1967 stelde de gemeente Raamsdonk bijna twee hectare bouwgrond aan de Beatrixlaan - het Hoge Veer - ter beschikking, waarop de nieuwe voorziening voor ouden van dagen moest verrijzen. De status van de bouwgrond stond lange tijd ter discussie. Het stichtingsbestuur wenste een bejaardenhuis te bouwen in de sector woningwet-woningen. Hierdoor zou namelijk maximaal gebruik kunnen worden gemaakt van

bestaande subsidieregelingen en was het mogelijk goedkoop geld te lenen, waardoor de pensioenprijs laag kon worden gehouden. Voor de bejaarde inwoners van de gemeente was dit van evident belang. Onderzoek had namelijk uitgewezen dat het gemiddelde inkomen in het Dongemondb gebied verhoudingsgewijs laag was. De generatie bejaarden, die voor een groot deel uit Biesbosch arbeiders bestond, was over het algemeen geheel afhankelijk van de AOW en had geen aanvullend pensioen. Voor de gemeente was toewijzing van relatief goedkoop te bouwen woningwet-woningen niet minder belangrijk. Dure voorzieningen waren met het oog op de Algemene Bijstandswet immers een bedreiging voor de gemeentekas. De gemeente kreeg echter mondjesmaat dergelijke woningwet-woningen toegewezen. In 1967 bedroeg het contingent slechts 31 woningen.

Uiteindelijk zou - de steekhoudende argumenten van de stichting ten spijt - het bejaardenhuis in de premiesector worden gebouwd. Dit betekende dat het bestuur voor subsidie bij het Departement van Volkshuisvesting moest aankloppen.

Terwijl het bestuur van de Stichting Bejaardenzorg Raamsdonk zijn beslag kreeg, waren de architecten Gillis en De Wit van het Katholiek Instituut voor de Volkshuisvesting in Utrecht al druk in de weer met het ontwerp van het nieuwe bejaardenhuis aan de Beatrixlaan. In november

1968 presenteerden zij hun plannen. Op de beschikbare zestienduizend vierkante meter verees een groot complex 'Het Hoge Veer', bestaande uit twee hoofd vleugels en twee korte zijvleugels. Door zijn boerderij-achtige kapconstructie paste het bejaardenhuis goed in de omgeving en vormde het een uitzondering op de - zoals de architecten verwoordden - 'gebaksdozen' die in deze tijd overal uit de grond schoten.

Het gebouwencomplex, dat aan 127 alleenstaande bejaarden en tien echtparen onderdak bood, nam slechts een kwart van de beschikbare grond in beslag, waardoor het geheel omringd zou worden door een grote tuin. Om de hoogte van het bejaardenhuis ten opzichte van de omgeving optisch te verkleinen zouden in de tuin heuvels opgeworpen moeten worden. Journalisten van de regionale en plaatselijke kranten prezen het goed doordachte ontwerp. Het interieur van het bejaardenhuis bestond uit ruim opgezette centrale voorzieningen en een verzameling appartementen. Via een raam in de keuken van elk appartement keek de bewoner uit op een gang. Daardoor zouden, in de filosofie van de architecten, de bewoners het idee krijgen in een straat te wonen.

De gemeentelijke bouw- en welstandscommissie keurde de plannen zonder slag of stoot goed. Slechts de uit Barendrecht afkomstige stedenbouwkundige Wissing, die in opdracht van de

gemeente ondermeer belast was met het ontwerp van de woonwijken in de Hooipolder, uitte kritiek. Het project was in zijn ogen te groot en de kap paste niet in de omgeving.

Ondanks de vele positieve geluiden dreigden in november 1968 de plannen voor een nieuw bejaardenhuis alsnog in het water te vallen. In een brief maakte de Provinciale Commissie Bejaardenoorden bekend het aantal bedden terug te brengen van 147 naar 120. Het bestuur van de Stichting Bejaardenzorg Raamsdonk reageerde furieus. Burgemeester Krijgsman, die aanvankelijk het voorstel van de commissie wilde overnemen om het project als geheel niet in gevaar te brengen, moest na een verhitte discussie in de gemeenteraad met raadslid Kamp overstag. De stichting en het gemeentebestuur zouden gezamenlijk met succes de strijd aanbinden tegen het provinciale advies. De provincie bond in en de stichting kreeg nu relatief snel de garantie voor de bouw van een bejaardenhuis en toestemming om de grond aan te kopen.

De nog uit 1967 daterende begroting van 4,5 miljoen gulden was echter anno 1969 te hoog. Met enkele aanpassingen in het ontwerp, waardoor de essentie van het bejaardenhuis niet werd aangetaast, vond de aanbesteding plaats. Uiteindelijk zou de opdracht aan de laagste inschrijver, de

bouwcombinatie bestaande uit Gebr. Oome c.v. uit Raamsdonk en firma W.K. van Erp en Zoon uit Kerkdriel, gegund worden voor een bedrag van ruim 2,4 miljoen gulden.

Voor het bestuur van de Stichting Bejaardenzorg Raamsdonk braken spannende tijden aan.

Vergaderingen met slechts één punt op de agenda behoorden nu definitief tot het verleden. Het omvangrijke bestuur - onder leiding van Kamp - werd onderverdeeld in een aantal commissies om met een grotere slagvaardigheid de problemen van het op stapel staande nieuwbouwproject het hoofd te bieden. Een commissie bouwzaken, onderhoud en inrichting, een financiële commissie, een commissie ontspanning en recreatie en een commissie die zich bezighield met de opname van bewoners en het aanstellen van personeel hadden hun handen vol aan het in goede banen leiden van de vele werkzaamheden. Gedrieën zetten de samenwerkende stichtingen hun schouders onder de verwezenlijking van de nieuwbouwplannen. Het bestuurlijk klimaat was daarbij natuurlijk niet altijd even mild.

Terugkoppelen van ontwerp-besluiten naar de eigen stichting door de vertegenwoordigers van de Antonetta Stichting veroorzaakte niet alleen vertraging in de besluitvorming, maar zorgde binnen het bestuur regelmatig voor een spanningsveld.

Nadat op 26 maart 1970 de bouwvergunning was verkregen en enkele maanden later een kapitale lening was aangegaan voor de verwezenlijking van de bouw, kocht de Stichting de benodigde grond inclusief de vervallen boerderij. Kort daarna verscheen een enorme bouwkraan op het terrein, die een ruim een jaar lang het silhouet van Raamsdonksveer mede bepaalde.

spaarzaam door eenvoud

Het bejaardenhuis verrees snel. Met grote voortvarendheid werkte de bouwcombinatie uit Raamsdonk en Kerkdriel aan het opmerkelijk vormgegeven gebouw. Mede door de bouw onder te brengen in een zogenaamd doorwerkobject, wat inhield dat de bouwvakkers tegen vijftien procent meerkosten de vakantieperiode doorwerkten, verkeerde het project een jaar na aanvang van de bouwwerkzaamheden in de eindfase.

Metselaars en timmerlui maakten plaats voor een heel leger aan schilders, glaszetters, stucadoors, tegelzetters, electriciëns, loodgieters en stoffeerders. Aanvankelijk deden zich geen grote problemen voor. Kleine tegenvallers als prijsstijgingen van het bouw materiaal en toegenomen loonnormen leidden binnen het prijsbewuste bestuur niet tot discussie. Ook aan de omgeving van het nieuwe bejaardenhuis werd alle aandacht

besteed. Niemand minder dan medewerkers van het befaamde tuinarchitectenbureau Mien Ruis NV namen in 1972 het tuinontwerp voor hun rekening. Het resultaat was een tuin met een opvallende, door verschillende beplantingen verkregen, vlakverdeling.

Een bijzonder onderdeel van de plannen van het Stichtingsbestuur vormde het gebruik en de inrichting van de boerderij op de hoek van de Beatrixlaan en Van Wijngaardenstraat. Het idee om de in verval zijnde boerderij in het geheel te integreren en er een bejaardensociëteit te vestigen, sloot aan bij de gedachte dat de zorg voor de ouden van dagen in de gemeente Raamsdonk met de bouw van een nieuw bejaardenhuis alleen nog onvoldoende was gedekt. In de gemeente Raamsdonk was ruim acht procent van de bejaarde bevolking woonachtig in een bejaardenhuis, terwijl de landelijke norm voor bejaardenoorden ervan uitging dat 25 à 30 procent van de bejaarden behoefte had aan een bejaardenwoning. Door in de boerderij een dienstencentrum in te richten met ondermeer een bibliotheek en recreatieruimten kon een noodzakelijke aanvulling geboden worden op de voorzieningen die met de bouw van het bejaardenhuis werden gecreëerd. Dit zogenaamde 'open bejaardenwerk' was echter niet het enige doel waarom de boerderij gerenoveerd diende te worden. In het woonhuisgedeelte kon-

den enkele kamers gebouwd worden, waar het personeel dat niet in de directe omgeving van het bejaardenhuis woonde, gehuisvest kon worden. Tegelijkertijd was daarmee - geheel volgens de opvattingen van de jaren zestig en zeventig - voor het personeel een ruimte gecreëerd om buiten de werkplek te pauzeren. De renovatie van de boerderij, die met subsidie van het ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk werk gerealiseerd diende te worden, bleef lang op de agenda van de bestuursvergaderingen staan. Pas in november 1972 - de boerderij was ondertussen uitgebrand - viel het besluit om het 'open bejaardenwerk' vanuit 'Het Hoge Veer' te verzorgen. Herstel en inrichting van het skelet was te kostbaar. Nadat de slopershamer haar werk had verricht, werd de tuin van het bejaardenhuis uitgebreid.

Ontstonden er over het bouwproces van het nieuwe bejaardenhuis weinig discussies, over de inrichting van het gloednieuwe bejaardencentrum werd daarentegen zowel binnen als buiten het bestuur menig debat gevoerd. De begroting was krap en alhoewel de toekomstige bewoners zelf hun appartementen dienden in te richten, zag het bestuur van Het Hoge Veer zich gedwongen nog veel gebruiksvoorwerpen aan te schaffen. Dat gebeurde met de nodige zorgvuldigheid. Om het nieuwe bejaardenhuis operationeel te maken, werd al op 1 augustus 1971 een directeur aange-

steld. Karel Barnard nam de zware taak op zich. De populaire doch enigszins flegmatieke manager van het eerste uur zou de motor zijn bij de inrichting van het huis. Bestuur en directie werden in hun streven naar een bescheiden en onopgesmukte inrichting van het nieuwe gebouw aangemoedigd door de gemeente. Deze vreesde in grote financiële problemen te komen, indien de bestuurders bij de inrichting van het nieuwe bejaardenhuis niet de nodige soberheid in acht zouden nemen. Alleen al voor de vloerbedekking, die voor rekening van de bewoners kwam en waarvan het bestuur de kwaliteit had bepaald, zou de gemeente een bedrag van f 90.000,- moeten reserveren. De gemeente verwachtte namelijk dat ruim negentig procent van de bewoners daarvoor een beroep op de Algemene Bijstandswet zou doen. In een brief van 21 januari 1972 verzocht de gemeente de Stichting Bejaardenzorg Raamsdonk de kosten zo laag mogelijk te houden. Daarbij werd een dringend beroep gedaan op het gevoel van sociale gerechtigheid van de bestuurders: 'U zult begrijpen dat de gemeente met de opening van het bejaardentehuis zeer slecht komt te staan en een zogenaamde artikel 12 gemeente zal worden, met alle gevolgen van dien. Alle beschikbare middelen als belastingverhoging zullen geofferd moeten worden aan Uw bejaardentehuis. Voor jeugd, cultuur, enz. zal niets meer gedaan kunnen worden'.

Niet alleen op het gebied van de inrichting trachtte de gemeente een vinger in de pap te hebben. Toen in de loop van 1971 personeel aangesteld moest worden en het bestuur richtlijnen diende op te stellen voor de opname van bewoners, probeerden de gemeentebestuurders invloed uit te oefenen op het door de stichting te voeren beleid. Dat werd wederom ingegeven door de reële angst van de gemeente met enorme kosten opgezadeld te worden als er op de opening van Het Hoge Veer veel aanvragen voor een uitkering uit de Algemene Bijstandswet zouden volgen. Het was dan ook niet zo verwonderlijk dat burgemeester en wethouders stelden dat het huis niet speciaal was opgericht voor de minst draagkrachtigen in de gemeente. Het streven van het stichtingsbestuur uitsluitend mensen op te nemen die door hun hoge leeftijd, ouderdomsgebreken of sociale omstandigheden niet langer in de hun vertrouwde omgeving konden wonen, werd door de gemeente omarmd. Uiteindelijk werd Het Hoge Veer gepresenteerd als een bejaardenverzorgingshuis.

woongenot in Het Hoge Veer

Onder begeleiding van directeur Barnard en door een haag van personeelsleden werd op maandag 13 maart 1972 mejuffrouw A. Wuyten in Het Hoge Veer ontvangen. Binnen enkele weken volgden de

bewoners van de bestaande en verouderde instellingen in de gemeente Raamsdonk. Vooral voor de bejaarden uit het Adrianusgesticht in Raamsdonk ging de verhuizing met emoties gepaard. In de lokale en regionale kranten verschenen spraakmakende artikelen met koppen als 'Liever sterven dan verhuizen'. Die sentimenten verdwenen na aankomst in het moderne bejaardenhuis echter als sneeuw voor de zon. Het comfort van de nieuwe voorzieningen deed alle leed snel vergeten. De verwachte cultuurschok bleef uit. Ook de bewoners die via de Antonetta Stichting in het nieuwe bejaardenhuis arriveerden, pasten zich moeiteloos aan in de vleugel die in de eerste jaren speciaal voor hen was gereserveerd.

De vrees van de bewoners opgesloten te worden in een bejaardenhuis en geconfronteerd te worden met een buitensporige hoeveelheid regels en verordeningen bleek ongegrond. Het zelfbestemmingsrecht van de bewoners gold voor het bestuur en de directie van Het Hoge Veer juist als een van de voornaamste uitgangspunten. Het duurde enige tijd voordat ook de bevolking van Raamsdonk en Raamsdonksveer zich dat bewust werd. Het slechte imago van Het Hoge Veer was directeur Barnard een doorn in het oog. Al in april 1972 organiseerde hij drie open dagen waarbij de bevolking van de gemeente Raamsdonk kennis kon maken met de nieuwe voorziening voor oude-

ren. Iedereen zou dan met eigen ogen kunnen zien dat de bewoners in alle vrijheid en zonder betutting in het bejaardenhuis woonden. Enigszins theatraal informeerde de directeur een journalist van 'De Stem' over zijn weddenschap met een van de eerste bewoonsters. Als die vijf situaties kon aangeven waarin ze minder vrij was dan voor haar komst naar Het Hoge Veer zou ze van de directeur de grootst mogelijke doos kersenbonbons krijgen. Toen burgemeester Krijgsman op 3 juni het bejaardenhuis officieel opende, was bij een groot deel van de bevolking elke vorm van argwaan verdwenen. De groeiende wachtlijst bevestigde dit. Uit de ervaringen van de eerste bewoners was gebleken dat het wonen in het nieuwe bejaardenhuis vele voordelen met zich meebracht. Naast de mogelijkheid tot verzorging werd door het overgrote deel van de - over het algemeen weinig zorgbehoeftige - bewoners het uitgebreide recreatieprogramma bijzonder gewaardeerd. Met een zekere regelmaat organiseerde de directie concerten, dia- en filmvoorstellingen, modeshows en andere activiteiten, die door het overgrote deel van de bewoners werden bezocht. Deze sociale dimensie van het wonen in een bejaardenhuis sprak steeds meer ouderen in de gemeente Raamsdonk aan. Een jaar na de opening van het huis stonden maar liefst veertig alleenstaanden en vijftientwintig echtparen op de wachtlijst.

in een rustig vaarwater

Zijn toespraak tijdens de opening van Het Hoge Veer behoorde tot een van de laatste daden van bestuursvoorzitter en drijvende kracht achter de totstandkoming van het bejaardenhuis: Q. Kamp. Op de bestuursvergadering van 11 september 1972 nam hij - nu de ambities van de drie stichtingen uit het midden van de jaren zestig realiteit waren geworden - officieel afscheid van het bestuur. De Raamsdonkse agrariër P. de Bont nam de voorzittershamer over. Een van de eerste problemen waarmee de kersverse voorzitter geconfronteerd werd, betrof het gebouw. Al kort na de opening bleek het nieuwe bejaardenhuis nog allerlei kinderziekten onder de leden te hebben. Ondanks de algehele tevredenheid over het nieuwe bejaardenhuis was niet alles koek en ei. Een aanzienlijke lekkage in de kelder hield het bestuur maandenlang bezig en ook het feit dat het nieuwe gebouw op verschillende plaatsen scheuren in het beton vertoonde, baarde het bestuur zorgen. Noodgedwongen vonden al kort na de opening herstelwerkzaamheden plaats. In de daaropvolgende jaren zouden bouwvakkers met een zekere regelmaat reparatiewerkzaamheden aan het gebouw verrichten.

In feite bleef het daarbij. Het Hoge Veer bevond zich in de eerste jaren na de opening in een rustig vaarwater. Directeur Barnard kon zonder al te

veel problemen de organisatie van het huis voltooien en vorm en inhoud geven aan zijn idealen. Van ingrijpende bezuinigingsronden in de gezondheidszorg, die de jaren tachtig en negentig zo kenmerkten, was nog geen sprake. Er waren ruim voldoende middelen om een kwalitatief goed zorgprodukt te leveren en de bewoners van het bejaardenhuis het naar hun zin te maken. De in de gezondheidszorg veelgehoorde spreuk dat de bomen in deze jaren tot aan de hemel groeiden, ging zeker ook voor Het Hoge Veer op.

De organisatie en de bedrijfsvoering van het bejaardenhuis aan de Beatrixlaan kregen al in de eerste jaren na de opening een moderne uitstraling. Niet langer maakten de directie en het bestuur de dienst uit. Medezeggenschap en inspraak van zowel bewoners als personeel - iets dat in het recente verleden nog onmogelijk was - kwam langzaam maar zeker tot stand. De zelfstandig wonende bewoners van Het Hoge Veer kregen door de instelling van een bewonerscommissie invloed in de organisatie en het bestuur van het huis. Het recreatie-programma, het menu, alsmede de jaarrekening, de begroting en de te treffen bouwkundige voorzieningen kwamen in de commissie ter sprake. Ook het personeel hield zich hiermee bezig. Vertegenwoordigers van de werknemers hadden zitting in het Gemeenschappelijk Overleg Orgaan, de voorloper

van de Ondernemingsraad, en bespraken onderling en met de directie het organisatorische wel en wee van het huis.

voorzieningen voor morgen

De snel groeiende wachtlijst van mensen die voor een appartement in Het Hoge Veer in aanmerking wensten te komen, stelde het stichtingsbestuur voor grote problemen. Niet alleen in de gemeente Raamsdonk was dat het geval. In heel Nederland nam de druk op de voorzieningen voor ouderen snel toe.

De statistici van het Centraal Bureau voor de Statistiek berekende al in het begin van de jaren zeventig dat het straatbeeld in de eenentwintigste eeuw gedomineerd zou worden door 'grijze hoofden'. Was in 1950 nog maar acht procent van de Nederlandse bevolking 65 jaar of ouder, in het midden van de volgende eeuw zou dat percentage bijna 25 procent zijn. Deze vergrijzing had gevolgen voor de noodzakelijke voorzieningen op het gebied van gezondheidszorg voor ouderen, maar vormde ook een bedreiging voor de verzorgingsstaat als geheel. Het was in het midden van de jaren zeventig - op het moment dat de overheid op alle mogelijke terreinen voorzieningen had getroffen - al duidelijk dat paal en perk gesteld diende te worden aan de exorbitante groei van bejaar-

denhuizen en dat er aanvullende en alternatieve voorzieningen getroffen moesten worden. De overheid, die in de tweede helft van de jaren zeventig als gevolg van een wereldwijde economische terugval in serieuze financiële problemen kwam, zag zich genoodzaakt maatregelen te treffen om de gezondheidszorg voor ouderen betaalbaar te houden en de continuering van de zorg voor de toekomst te kunnen waarborgen. De verzorgingsstaat verkeerde in een crisis.

Voor het bestuur van Het Hoge Veer leidde de wachtlijstproblematiek tot het nemen van verschillende maatregelen. Al in 1975 spraken de bestuurders het principe uit dat de zorg niet alleen gericht diende te worden op de bewoners van het bejaardenhuis. Daarmee volgden ze een landelijke trend als antwoord op het te verwachten tekort aan plaatsen in de bejaardenhuizen. Dat betekende ondermeer een bijstelling van het tot dan toe gevoerde beleid. In de toekomst zouden bejaarden zo lang mogelijk zelfstandig moeten blijven wonen, waarbij de zorginstellingen hulp en ondersteuning verleenden. Met deze zogenaamde extra-murale bejaardenzorg kon de druk op de voorzieningen verlicht worden.

Een eerste gelegenheid om volgens dit nieuwe zorgconcept te werken deed zich in 1974 voor toen de bouw van 32 bejaardenwoningen door de Antonetta Stichting in volle gang was. Na veel

overleg besloot het bestuur van Het Hoge Veer de bewoners van de nieuwe Antonetta Hoeve een dienstenpakket aan te bieden met ondermeer de continue bewaking van het oproepsysteem en het verlenen van hulp in noodgevallen. Ook konden de bewoners van de Hoeve deelnemen aan de recreatieve activiteiten in het bejaardenhuis aan de Beatrixlaan.

Met het oog op de nieuwe uitgangspunten van het ouderenbeleid én de groeiende vraag naar voorzieningen zocht het bestuur van Het Hoge Veer al in 1976 de oplossing van de problemen in het bouwen van aanleunwoningen, waar bejaarden zelfstandig konden wonen en tegelijkertijd een beroep zouden kunnen doen op de faciliteiten van Het Hoge Veer. Het bouwen van aanleunwoningen op het terrein van het bejaardenhuis stuitte echter op verzet van de gemeente. Uit planologische overwegingen werd het plan van het stichtingsbestuur voortdurend van de tafel geveegd. Ook het alternatief van de gemeente, die wel inzag dat het optrekken van aanleunwoningen dé oplossing was voor het ouderenprobleem, leidde tot menig discussie. De gemeente wilde een complex bejaardenwoningen op de hoek van de Oranjestraat en de Beatrixlaan bouwen. Dit was voor het bestuur van Het Hoge Veer een onverteerbare oplossing. Het te bouwen complex was in hun ogen te kostbaar, te kleinschalig en de nieuwe woningen zou-

den ten opzichte van het bejaardenhuis slecht gesitueerd zijn. Jarenlang zou de kwestie van de aanleunwoningen op de agenda van de bestuurders van Het Hoge Veer staan. Lokatie, omvang, financiering en organisatorische invulling stonden daarbij steeds ter discussie. Uiteindelijk bleef het vooralsnog bij intenties. Aanleunwoningen zouden er voorlopig niet komen.

de veranderende zorg

De toenemende druk op de voorzieningen en het nieuwe overheidsbeleid, waarbij ondermeer een indicatiecommissie werd ingesteld die erop moest toezien dat de meest zorgbehoeftige ouderen gebruik van de faciliteiten maakten, had een direct gevolg voor de populatie van Het Hoge Veer. Het aantal verpleegbehoeftige ouderen nam hand over hand toe. Daarbij stelde met name het groeiende aantal dementerende bejaarden het bestuur telkens weer voor nieuwe problemen. De grens tussen verpleeghuis en bejaardenhuis leek snel vager te worden.

Deze ontwikkeling had een onmiskenbare weerslag op het dagelijks leven in Het Hoge Veer, vooral bij het organiseren van activiteiten. Maar ook de werkdruk bij het personeel nam sterk toe. Verzorgen was immers meer geworden dan een optelsom van een aantal handelingen, zoals jaar

op jaar in het sociaal jaarverslag werd vermeld. 'De verzorging liet zich niet in tijdslimieten en schema's vangen, het was een complete samenhang van werken, praten, luisteren, invoelen en meeleven...'.

Gedeeltelijk was deze overbelasting het gevolg van de welbewuste keuze van directie en bestuur bewoners zo lang mogelijk in het bejaardenhuis te laten wonen. Met dit beleid kwamen echter wel nieuwe problemen aan het licht. Al in februari 1978 stelde directeur Barnard dit punt in de bestuursvergadering ter sprake. Vragen als 'worden we geen verkapt verpleeghuis' en 'lijden de vitale bejaarden onder het groot aantal verpleegbehoefthigen' misten hun uitwerking op het bestuur niet. Zonder aarzeling gingen de bestuurders akkoord met het voorstel van de directeur extra - boventallig - personeel aan te nemen. Tussen 1977 en 1983 kwamen maar liefst zeventien nieuwe werknemers - op negen formatieplaatsen - in dienst van Het Hoge Veer. Het was slechts door dergelijke maatregelen en de hulp van een groeiend leger vrijwilligers dat de zorg gehandhaafd kon worden. De vergrijzing en de toenemende hulpbehoefthigheid van de bewoners noodzaakten het bestuur aldus tot het nemen van dure beslissingen.

In 1983 kwam daaraan een einde. De in december van dat jaar uitgebrachte Wet op de Bejaarden Oorden (WBO) stelde paal en perk aan het treffen

van dergelijke dure oplossingen.

Ook buiten de muren van het bejaardenhuis was de behoefte aan ouderzorg groot. Het 'open bejaardenwerk' dat sinds de eerste plannen voor Het Hoge Veer onder de aandacht van de bestuurders stond, maar nooit echt van de grond was gekomen, kreeg in 1977 een nieuwe impuls met de oprichting van een Commissie Open-Bejaardenwerk. Als antwoord op de te verwachten problemen als gevolg van de vergrijzing en de dreigende bezuinigingen wilde Het Hoge Veer haar wijkfunctie uitbouwen. Het toegankelijk maken van de voorzieningen van het bejaardenhuis voor de bejaarde bewoners van de gemeente Raamsdonk was van evident belang om in de toekomst het hoofd boven water te kunnen houden.

Daartoe was een goed contact met de gemeente en de lokale en regionale ouderenbonden zeer belangrijk. Allerlei initiatieven zagen het levenslicht. Zo verzorgde de Unie van Vrijwilligers vanaf 1981 met steeds meer succes vanuit Het Hoge Veer een warme maaltijdvoorziening voor ouderen in de wijk.

opdrachten en oplossingen

Met de Wet op de Bejaarden Oorden werd het bestuur van Het Hoge Veer gedwongen grondig na te denken over de toekomst van het bejaarden-

huis. Ingegeven door krappere budgetten stelde de nieuwe Wet nadrukkelijk dat er een financiële ombuiging moest plaatsvinden in de exploitatie van de bejaardenhuizen. Het moest goedkoper. De bezuinigingen dienden gekoppeld te worden aan een strakkere planning van de organisatie, een democratisering van het bestuur en het uitbouwen van de wijkfunctie. De realisering van de papieren plannen zou enkele jaren in beslag nemen.

Van het bestuur werd een grote slagvaardigheid verwacht. Meer nog dan voorheen zouden de verschillende stichtingen die samen het bestuur van Het Hoge Veer vormden de handen ineen moeten slaan. In het begin van de jaren tachtig domineerden echter allerlei bestuurlijke perikelen de bijeenkomsten. De Raamsdonksveerse notaris A. Hielkema, die in 1981 als bestuursvoorzitter P. de Bont opvolgde, wenste een kleiner bestuur om de problemen voortvarender aan te kunnen pakken. Zijn plannen stuitten op veel verzet van het bestuur. Uiteindelijk zou Hielkema naar aanleiding van dit verzet in 1985 de voorzittershamer overgeven aan mevrouw Th. Wentholt.

Vanaf 1984 kreeg het stichtingsbestuur jaarlijks een bezuinigingsopdracht. In 1984 diende Het Hoge Veer bijna zes procent op de bij de provincie ingediende begroting in te leveren en het jaar daarop werd het bestuur danig op de vingers

getikt toen de begroting andermaal met forse wijzigingen werd terug gezonden. Voor 1985 zou Het Hoge Veer maar liefst een bedrag van f 236.556,- moeten bezuinigen. Maatregelen als het verlagen van de temperatuur in het huis - iets wat tot serieuze klachten van de bewoners leidde en al snel werd bijgesteld - waren slechts een druppel op de gloeiende plaat. Ook het niet direct opvullen van vacatures vormde geen structurele oplossing.

De bezuinigingsopdrachten in de gezondheidszorg leidden tot steeds nieuwe maatregelen met vaak zeer ingrijpende gevolgen. Met de invoering van budgetsystemen voor de gezondheidszorg leek Het Hoge Veer zelfs in haar wezen te worden aangetaast. Deze financiële maatregel introduceerde een duidelijke scheiding in de werkzaamheden van de verschillende zorginstellingen. Voor Het Hoge Veer betekende dat verpleeghuis-geïndiceerde bewoners niet langer in het bejaardenhuis konden blijven. Het beleid van Het Hoge Veer de bewoners zo lang mogelijk binnen haar muren te houden, moest worden aangepast. Voor zuster J. van Dongen, die K. Barnard in 1985 officieel als directeur van Het Hoge Veer was opgevolgd, en het personeel was dat een pijnlijke ontwikkeling. Het personeel was, zoals de nieuwe directrice herhaaldelijk verkondigde, zo gemotiveerd dat ze ondanks de werkdruk de bewoners het liefst in huis wilden houden. Bewoners met een verpleeghuis-indicatie

zouden op de ziekenafdeling opgevangen kunnen worden. Door samenwerking met het Streekverpleeghuis St. Agnes in Geertruidenberg kon de verhuizing van veel bewoners worden voorkomen. Het gebrek aan faciliteiten en de menselijke taakopvatting van de medewerkers van Het Hoge Veer stimuleerden het maken van nieuwe ideeën over de praktische invulling van de zorg. In 1986 kwam de mantelzorg van de grond. Hierbij namen familieleden en relaties van de bewoners een deel van de dagelijkse taken van het personeel over en verleenden allerlei hand- en spandiensten als het begeleiden van de bewoners naar de activiteiten, het schoonmaken van het appartement en het doen van boodschappen. Ook de rol van de vrijwilligers binnen de muren van Het Hoge Veer werd steeds groter. Hierdoor kon het personeel zich roeiende met de beschikbare riemen op de zorgtaken concentreren, waardoor de kwaliteit van de zorg vooralsnog op peil kon blijven. Ondertussen pakten zich echter steeds donkerdere wolken boven het bejaardenhuis samen.

inkrimpen en aanpassen

In 1988 kondigde de provincie opnieuw aan dat Het Hoge Veer grote veranderingen te wachten stond. Gedwongen nieuwe bezuinigingen zouden leiden tot een grondige reorganisatie van de zorg.

In het Kaderplan Bejaardenoorden Noord-Brabant bepaalde de provincie dat een bejaardenhuis 6,2 procent van de 65-plussers in een verzorgingsregio moest kunnen huisvesten. Drie procent van deze populatie verbleef in een verpleeghuis en de overige 91 procent woonde zelfstandig. Het Hoge Veer dat inclusief veertien bedden op de ziekenafdeling over 161 bedden beschikte, overschreed deze norm ruimschoots. Met 12,4 procent betekende dit percentage dat Het Hoge Veer bijna vijftig bedden moest inleveren. Uiteindelijk zou de provincie de norm bijstellen en werd de capaciteit van Het Hoge Veer op 112 bedden bepaald.

Het Kaderplan ging uit van een nieuw zorgconcept. De zorg voor de ouderen diende veel meer in de thuissituatie plaats te vinden, waarbij een nauwe samenwerking tussen eerste-lijn - de thuiszorg - en de verschillende zorginstellingen de kwaliteit van de zorg moest garanderen. Het creëren van betere woonvoorzieningen, waar ouderen langer zelfstandig konden wonen, verkreeg aldus het primaat boven de uitbouw van capaciteit en voorzieningen van het bejaardenhuis. Dat maakte het bouwen van aanleunwoningen weer actueel. In de gemeente Raamsdonk was immers een groot tekort aan dergelijke woonvoorzieningen. Al snel werd het plan geboren om een vleugel van Het Hoge Veer daartoe te verbouwen. De appartementen-

ten moesten plaats maken voor woningen. De totstandkoming van de aanleunwoningen had echter nog heel wat voeten in de aarde. Aanvankelijk wenste het bestuur van Het Hoge Veer de aanleunwoningen in eigen beheer te bouwen.

Speciaal daartoe werd een 'verzoek tot toegelaten instelling' gedaan en een nieuwe stichting in het leven geroepen. Toen de staatssecretaris van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer dit verzoek in het begin van 1991 weigerde, was een samenwerkingsverband met de woningbouwvereniging Volksbelang de oplossing om de aanleunwoningen te realiseren. Na veel overleg werd voor een opzet gekozen de woningbouwvereniging de aanleunwoningen bouwde en verantwoordelijk werd voor de juridische verhuur. Het Hoge Veer zorgde voor de indicatiecommissie en bood iedere huurder een zorgovereenkomst aan. Dit betekende de verkoop van de D-vleugel.

Nadat op 23 juli 1992 de samenwerkingsovereenkomst met de woningbouwvereniging was getekend, kwamen de ombouw van de vleugel en de bouw van aanleunwoningen aan de Beatrixlaan in een stroomversnelling. Al in maart van het daaropvolgende jaar werd het hoogste punt van de nieuwbouw bereikt. Ondertussen was een opnamestop afgekondigd om aan de norm van de provincie te voldoen en beraadde het bestuur van Het Hoge Veer zich over het te voeren beleid ten aan-

zien van de toekomstige bewoners van de aanleunwoningen. Naast de alarmering, waarbij voor eerste hulp een beroep kon worden gedaan op de professionele kennis van de medewerkers van Het Hoge Veer, zouden de bewoners gebruik mogen maken van alle faciliteiten van het huis. Toen op 1 januari 1994 de interne verhuizing naar de aanleunwoningen was gerealiseerd, voldeed Het Hoge Veer aan de stelde norm van 112 bedden.

De nieuwe, in 1989 aangestelde directeur Th. Jansen en het bestuur van Het Hoge Veer zouden zich in deze jaren niet alleen op de bouw van de aanleunwoningen en het formuleren van nieuwe zorgconcepten concentreren. Ook de bestaande voorzieningen vergden alle aandacht van de bestuurders en nieuwe investeringen. Met name de keuken moest na een rapport van de Keuringsdienst van Waren uit 1988 grondig worden gerenoveerd. De realisering daarvan was een moeizaam proces en stond volop in de belangstelling van de regionale schrijvende pers. De provincie zag de renovatie als deel van een groter geheel en wilde de investering gedeeltelijk terug verdienen door het verstrekken van buitenmaaltijden. Het bouwen van de keuken viel volgens de provinciale bestuurders onder de gezamenlijke verantwoordelijkheid van het bejaardenhuis en de gemeente. Gemeentelijke garanties voor de verbouwing bleven echter uit. Toen in 1992 nog geen

duidelijkheid bestond over de wijze waarop de kostbare renovatie van de keuken tot stand moest komen, besloot het bestuur van Het Hoge Veer een tweesporenbeleid te voeren. Alternatieve maaltijdvoorzieningen werden serieus bestudeerd en kregen steeds meer de overhand boven de renovatie van de keuken. In 1993 nam het bestuur een noodzakelijke, maar voor velen pijnlijke beslissing. Het achterwege blijven van de noodzakelijke financiële ondersteuning van de overheid en het feit dat het inkopen van maaltijden goedkoper was, maakte de sluiting van de keuken onvermijdelijk.

Vanaf maart 1994 zouden de maaltijden vanuit Oosterhout verzorgd worden.

een nieuwe taak

De toenemende druk op de voorzieningen van Het Hoge Veer stelde de directie en het bestuur telkens voor nieuwe uitdagingen. De verhoging van de lichamelijke en psycho-geriatrische zorgvraag leidde al in het begin van de jaren negentig tot het introduceren van schaalverkleining en intensivering van de aandacht en verzorging op de afdelingen. Meer dan ooit vormde verhoging van de slagvaardigheid het parool.

Niet alleen de verzorging diende aangepast te worden aan de ontwikkelingen in de ouderenzorg.

Ook het bestuurlijk kader waarbinnen de veranderingen plaatsvonden moest afgestemd worden op de actuele gang van zaken. Dat betekende ondermeer een verkleining van het bestuur tot maximaal zeven personen met daarin vertegenwoordigers van de bewoners, de vrijwilligers en de medewerkers, en een grondige herstructurering van het management en de organisatie. Mede ingegeven door de inkrumping van de capaciteit van Het Hoge Veer zou op advies van het organisatiebureau van de Vereniging Nederlandse Bejaardenoorden het aantal afdelingen gereduceerd worden en zouden verzorging en huishouding in elkaar worden geschoven.

In het streven van het bestuur en de directie om de zorgverlening in Het Hoge Veer te optimaliseren, was het zonneklaar dat samenwerking met andere instellingen een steeds dringendere voorwaarde vormde om in de toekomst verzekerd te zijn van een goede kwaliteit van de zorg. Het bundelen van de krachten werd het motto van de gezondheidszorg. Slechts door gebruik te maken van de specifieke kennis en dienstverlening van het verpleeghuis, de thuiszorg-organisaties en andere instellingen was het mogelijk aan de zorgbehoefte een geschikte vorm en inhoud te geven. Binnen deze constellatie kreeg Het Hoge Veer een nieuwe taak. Verzorging behoorde steeds meer tot de kerntaken van het bejaardenhuis. Daarop wist

het bestuur en de directie van Het Hoge Veer goed te anticiperen en gaf daardoor een nieuw bestaansrecht aan het bejaardenhuis. Alhoewel de omslag in het zorgprodukt van Het Hoge Veer een aantal tekortkomingen van het huis pijnlijk aan het licht bracht - het huis was bijvoorbeeld onvoldoende ingericht op rolstoelgebruikers - bleken deze onvolkomenheden de continuering van de kwaliteit van de zorg niet in de weg te staan.

Vijfentwintig jaar na de feestelijke opening van Het Hoge Veer is de betekenis van het toenmalige 'huis voor ouden van dagen' aldus sterk gewijzigd. In een andere maatschappelijke context zal Het Hoge Veer in de toekomst als 'zorgcentrum voor ouderen' haar waarde kunnen bewijzen.

7

de bouw van
Het Hoge Veer

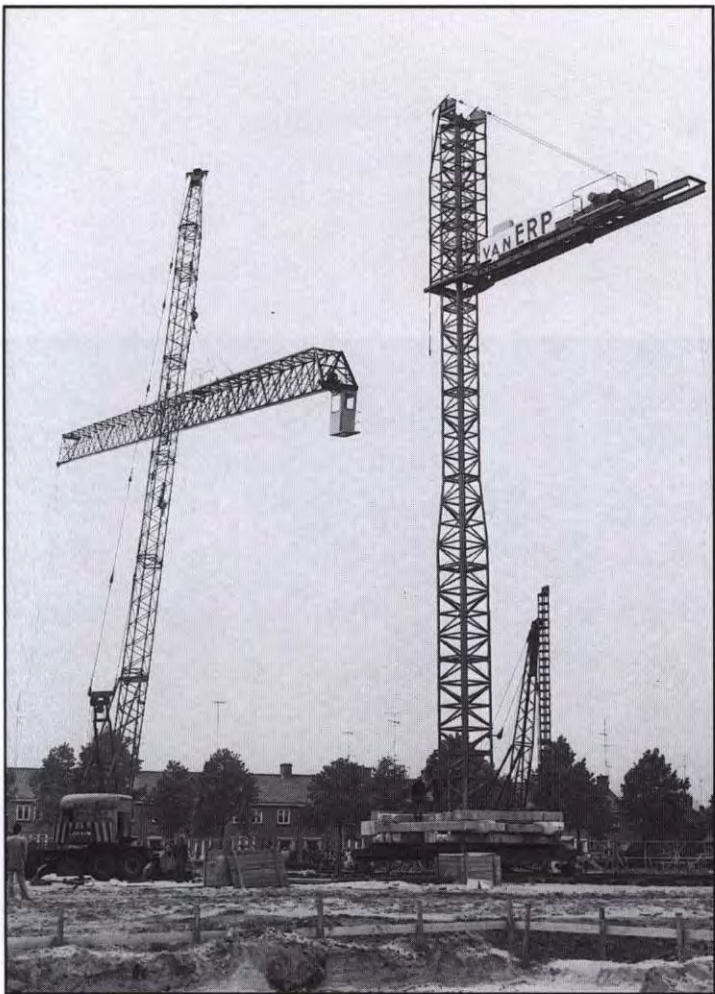
- Na jaren van bestuurlijke besognes kon met het uitzetten van het bouwterrein een begin worden gemaakt.

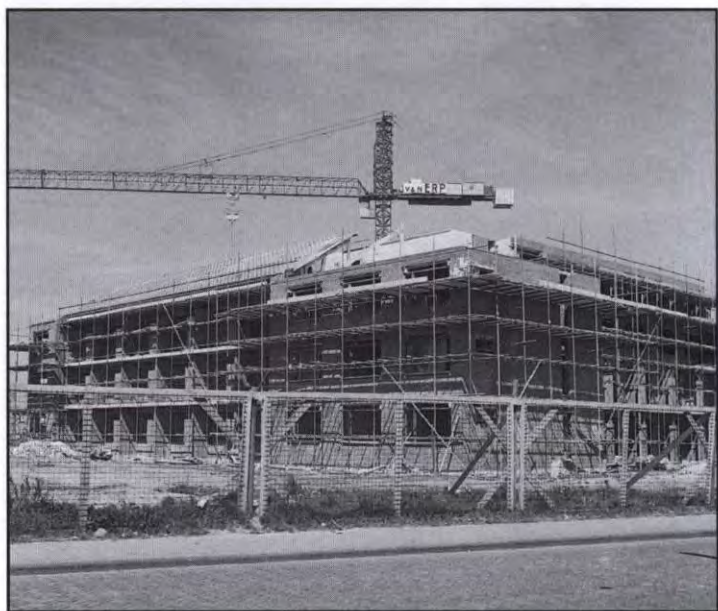
- De werknemers van de aannemerscombinatie Gebr. Oome c.v. en Van Erp en Zoon hadden hun handen vol aan de grondwerkzaamheden.

- In mei 1970 sloeg burgemeester Krijgsman in het bijzijn van het voltallige bestuur de eerste paal van het te bouwen bejaardenhuis.

- Bouwkranen bepaalden lange tijd het silhouet van Raamsdonksveer.

- Mede door de bouw onder te brengen in een zogenaamd vakantie-doorwerk-project verliepen de werkzaamheden zeer voorspoedig.

- Het bereiken van het hoogste punt vormde voor het bestuur en een aantal genodigden aanleiding tot bezichtiging van de bouwplaats.

- Het Hoge Veer bleek in de beginjaren een belangrijke sociale functie voor ouderen binnen de gemeente Raamsdonk te vervullen.

BOERDERIJ MAAKT DEEL UIT VAN BEJAARDENCENTRUM

„Ze zeggen dat we met de kip-
pen op stok moeten!”

- Aanvankelijk zou de boerderij op het complex een functie krijgen. Voor de regionale krant aanleiding tot het plaatsen van een spotprent.

- Op 13 maart 1972 begeleidde directeur K. Barnard Wuyten, door een erehaag van medewerkers naar h

*ste inwoonster van Het Hoge Veer, mejuffrouw A.
artement.*

*- Vijfentwintig jaar na de feestelijke opening van het
Het Hoge Veer, een centrum voor zorg in de kern Raai*

denhuis op 3 juni 1972:
ksveer.

‘Als je alleen moet eten, dan smaakt het niet’

Het Hoge Veer is toe aan een feest. Wie denkt dat daar in een bejaardentehuis anno 1997 geen reden toe kan zijn, heeft het mis. Alle sombere verhalen in de krant en op televisie over niet aflatende bezuinigingen en de teloorgang van de ouderenzorg in Nederland ten spijt, is het op een doordeweekse middag gewoon gezellig in de zaal waar de dagactiviteitengroep van zorgcentrum voor ouderen Het Hoge Veer zit te jokeren en te rummicubben. De koffie wordt rondgebracht. “We hebben het hier goed, hoor,” vertelt een mevrouw met haar hand vol speelkaarten. Ze wil best aan de buitenwereld vertellen dat het in Het Hoge Veer goed toeven is.

“Het is hier gezellig. Wij komen bijna allemaal van ‘t Sandoel, wij zijn de elite van het dorp. Daar stonden vroeger, toen we nog jong waren, de mooiste villa’s, maar die hebben ze allemaal gesloopt,” zegt ze met een ondeugende blik in haar ogen. Haar buurvrouw werpt tegen dat zij niet uit de roemruchte Veerse volkswijk komt, maar uit de Rijtselaan. “Daar eten ze elke dag rijstepap,” zegt de Sandoelse ad rem. Ze lacht om haar eigen gevatheid.

Haar overbuurman aan tafel mengt zich in het gesprek met pen en papier. Hij heeft afasie, en kan zich niet altijd even gemakkelijk in woorden

uitdrukken. Maar hij geneert zich allesbehalve voor zijn verbale beperkingen, hij hoort gewoon bij de groep. "Meestal komen we er wel uit," zegt de activiteitenbegeleidster. De vrouwen aan de overkant van de tafel knikken. Dit is een hecht clubje, bedoelen ze.

De dagopvang in Het Hoge Veer is er voor oudere mensen die 's avonds en 's nachts wel in hun eigen huis alleen kunnen zijn, maar overdag hulp en gezelschap nodig hebben. Ze eten tussen de middag de warme maaltijd in Het Hoge Veer. Voor een van de vrouwen aan tafel is dat erg belangrijk, laat ze weten. "Ik ben hier voor het eten gekomen. Want als je alleen moet eten, dan smaakt het niet."

Nee, het is zeker niet louter kommer en kwel in een 'zorgcentrum voor ouderen' zoals het bejaardenhuis tegenwoordig officieel heet. Die naamsverandering zegt alles over hetgeen zich de afgelopen kwart eeuw binnen de muren heeft afgespeeld. Van een plaats om te wonen heeft Het Hoge Veer zich ontwikkeld tot een plek waar vooral zorg wordt gegeven. Dat dit is gelukt in een goede sfeer, ondanks beperkte middelen, is te danken aan de inzet van personeel, vrijwilligers en uiteraard de bewoners zelf.

Wie denkt dat het dagelijks leven van de bewoners van een zorgcentrum als Het Hoge Veer zich beperkt tot een gezamenlijke maaltijd en vervol-

gens de rest van de lange dag op de eigen, kleine kamer zwijgend achter de geraniums zitten, vergist zich schromelijk. Het volle prikbord in de hal bij de receptie laat zien dat het in Het Hoge Veer bruist van de activiteiten.

Er worden spulletjes gevraagd voor een binnenkort te houden rommelmarkt, bewoners worden opgeroepen eens een spelletje jeu de boules mee te komen spelen, er hangt een affiche van een bedevaart naar Banneux, maar ook de uitslag van de verkiezingen voor de cliëntenraad en het theater-programma van het Oosterhoutse cultureel centrum De Bussel.

In de Bieënkurf, de centrale ontmoetingsruimte van het zorgcentrum, rinkelen de koffiekopjes, en druppelen de ouderen langzaam binnen. Deze middag kunnen de bewoners die deelnemen aan de groepsverzorging samen kiezen wat ze de rest van de week willen eten. De groepsverzorging is bedoeld voor mensen die niet goed meer in staat zijn zich de hele dag zelfstandig bezig te houden, bijvoorbeeld omdat ze licht dementerend zijn. Het gaat om een groep van gemiddeld twintig bewoners. In de Bieënkurf is er voor hen constant wat te doen, anders zouden ze bijvoorbeeld doelloos door de gangen gaan dwalen.

Het Hoge Veer biedt hen structuur om de dag op een zinvolle manier door te komen. De activiteiten binnen de groepsopvang lopen uiteen van samen

de krant van die dag doornemen, via handenarbeid en gymnastiek tot geheugentraining aan de hand van vraag-en-antwoord spelletjes.

Activiteitenbegeleidster Adje Nuyens neemt vandaag dus de menu's voor de rest van de week met hen door. "Ik heb tomatensoep, kerriesoep en venkelsoep. Wat vindt u het lekkerste?," vraagt ze aan een bewoonster. Die twijfelt even. "Heeft u weleens venkelsoep op? Da's een beetje modern, vindt u ook niet?"

Het wordt uiteindelijk toch maar gewoon tomatensoep.

Twee andere dames uit het gezelschap kiezen in overleg voor het hoofdgerecht bloemkool met een sucadelapje. "Geef mij maar een gewoon stukske vlees," stelt de een vast. Met kersenvla als toetje en een extra schaalkje appelmoes iedere dag van de week is het tweetal dik tevreden. Op naar de volgende dag. Uit de gesprekken over het menu blijkt dat andijvie, gekookte aardappelen en karbonaadjes meestal de voorkeur krijgen boven 'geheimzinnige' gerechten als zuurkool-kerriestamppot.

"We vullen de menu's vandaag al in, omdat er morgen een toneelvoorstelling is," legt Adje Nuyens de aanwezige ouderen uit. "De schoolkinderen uit Raamsdonk komen hier dan een opvoering geven."

Als zij aan het eind van de middag klaar is, neemt een 'gastvrouw' de begeleiding van de groep over. Samen met haar wordt de maaltijd gebruikt. Dan wordt er koffie gedronken en naar het nieuws op tv gekeken. "We proberen de avond zo aangenaam mogelijk te maken voor iedereen."

Adje Nuyens is blij dat Het Hoge Veer ondanks de Haagse bezuinigingen niet als eerste het mes heeft gezet in activiteiten voor bewoners. "Wat wij nu doen is kwaliteit, dit moet je de mensen gewoon bieden," is haar overtuiging. "Dit hoort er net zo goed bij als bijvoorbeeld medische verzorging, dat mogen we nooit vergeten."

Van drie stichtingen naar één

Q. Kamp was in de jaren zestig behalve landbouwer ook gemeenteraadslid voor de Katholieke Volkspartij en later enige tijd wethouder. Hij maakte de geboorte van Het Hoge Veer mee, al ging dat bepaald niet zonder slag of stoot, zo blijkt uit zijn verhaal.

Ergens halverwege de jaren zestig vernam Kamp tijdens een bezoek aan de zusters die bij het Theresiaziekenhuis in Raamsdonksveer ouderen huisvestten, dat er in Raamsdonk-dorp een nieuw bejaardentehuis zou komen, als vervanging van de ouderwetse accommodatie van het Sint Adrianusgesticht. De Stichting Bejaardenzorg

Raamsdonk aldaar had van de provincie al toestemming om een nieuw huis te gaan bouwen voor 75 ouderen, vertelden de zusters hem op een avond nadat hij een aantal ouderen na een uitstapje met de auto weer naar huis had gebracht. Kamp vertelt: "De toenmalige gedeputeerde Coppens had dat besloten en een brief daarover aan de gemeente geschreven. Maar de heer Coppens stelde toen meteen de voorwaarde dat er in de tien jaar daarna absoluut geen nieuwe bejaardenhuisvesting in Raamsdonksveer meer bij kon komen. Dat betekende dat we op dat moment in een pijnlijke situatie terecht waren gekomen, want in Raamsdonksveer werden de ouderen op dat moment nog gehuisvest in op ouderwetse leest geschoeide huizen. Daar moest dringend ook wat gebeuren. Wat de zusters bij het ziekenhuis ook stak, was dat de bejaarden uit Raamsdonksveer als de nieuwbouwplannen door-gang zouden vinden, zouden moeten verhuizen naar het veel kleinere dorp. Toen de Eerwaarde Moeder van de zusters dat tegen mij vertelde is bij mij eigenlijk de vonk ontsprongen waaruit uiteindelijk Het Hoge Veer is voortgekomen."

Kamp probeerde er bij gedeputeerde Coppens achter te komen hoe dit besluit kon zijn genomen, zonder enige inbreng van de Raamsdonkse gemeenteraad. "Coppens wilde geen gesprek met mij, ik zou schriftelijk antwoord krijgen."

Dat beviel hem niet, en Kamp zocht hulp van bui-

ten. Via de KVP kwam hij terecht bij het toenmalige Katholieke Instituut voor Volkshuisvesting in Utrecht, waar onder andere de latere KVP-voorman Frans Andriessen werkte. Die was het onmiddellijk met hem eens, herinnert Kamp zich nog als de dag van gisteren. "Hij vond ook dat dit echt niet kon. Het huis zou nota bene in een weiland direct naast het kerkhof worden gebouwd, met zicht op koeien en de plaats waar de bewoners later allemaal terecht zouden komen. Dat was zeker niet in het belang van de ouderen in onze gemeente."

Kamp had geheel andere gedachten over de toekomstige huisvesting voor ouderen in Raamsdonksveer en Raamsdonk-dorp. "Ik zag als ideaal voor de bejaarden in onze gemeente dat er goede huisvesting kwam midden in het levende dorp, vlakbij de kerk, de winkels, de bushalte. En de gemeente had in het centrum al een groot stuk land onteigend, waar toen nog vier boerderijen stonden. Dat was Het Hoge Veer. Ik voelde meteen aan dat daar het beste een bejaardenhuis kon komen. Dan zou er meteen nog een tweede droom van me uit kunnen komen: het samengaan van het open en gesloten bejaardenwerk. Gesloten bejaardenwerk voor de mensen die in het huis woonden, en open bejaardenwerk voor de andere ouderen, die dan samen met de bewoners van het huis activiteiten konden gaan ontplooiën. De

boerderij van Zijlmans op het terrein kon dienen als huisvesting voor verpleegsters, en ook ruimte bieden aan het open bejaardenwerk. Vanuit het nog te bouwen huis kon er dan een verbinding met de boerderij worden gemaakt. Dat was het plaatje dat ik in mijn hoofd had."

Al een paar weken nadat Kamp van de zusters het voor hen verontrustende nieuws had gehoord, had hij de Stichting Bejaardenzorg Raamsdonksveer opgericht, die niet aan enig geloof gebonden was. De stichting werd toen uitgenodigd voor een gesprek in de pastorie van de Raamsdonkse pastoor, waarbij gedeputeerde Coppens als voorzitter zou fungeren, vertelt Kamp. Coppens vertelde hem tijdens die bijeenkomst dat hij het betreurde dat er nu een tweede stichting was, die de komst van moderne ouderenhuisvesting in de gemeente alleen maar zou vertragen als men daar zijn eigen weg zou blijven gaan. Kamp voelde zich op een vervelende manier de oren gewassen.

Maar hij had intussen steun gekregen in de Raamsdonkse gemeenteraad. Kamp voelde de Veerse stichting, waarvan hij voorzitter was, ten onrechte als dwarsligger bestempeld.

Als Raamsdonk-dorp met bouwplannen leefbaarder moest worden gemaakt, kon men er beter huizen en winkels bouwen, redeneerden hij en zijn medestanders. Een bejaardenhuis bij het kerkhof

naast de Sint Bavo zou niets bijdragen aan de leefbaarheid van het dorp, waarin de voorzieningen toen al sterk onder druk stonden, betoogde Kamp. Als je de leefbaarheid wilde verbeteren, moesten er voorzieningen komen waar de dorpsbewoners echt iets aan hadden. Bovendien verhiel het aantal Verenaren dat bij de bouw van een bejaardenhuis ten zuiden van de Maasroute naar Raamsdonk zou moeten verhuizen zich ten opzichte van de ouderen uit Raamsdonk zich als 4 op 1. En dat zou toch een rare gang van zaken zijn, vond hij.

Intussen was de Veeerse stichting in contact gekomen met de Antonetta-stichting, en zij sloegen de handen ineen.

Maar het zou nog jaren duren voordat er überhaupt ergens een eerste steen kon worden gelegd, want de partijen konden het maar niet eens worden. Pas toen burgemeester Krijgsman, het voortdurende uitstel en geruzie meer dan beu, de kibbelende partijen vier weken de tijd gaf om eruit te komen, met als stok achter de deur dat de gemeente anders zelf voor een locatie zou kiezen, werd alsnog besloten tot de bouw van het huidige Hoge Veer, aldus Kamp.

De kogel was door de kerk. Kamp werd de eerste voorzitter van de nieuwe stichting die voor de realisatie van gezamenlijke ouderenhuisvesting moest gaan zorgen.

Een huis vol leven

Men kon eindelijk aan de slag om het ontwerp van het nieuwe bejaardenhuis te gaan maken. Kamp: "Het ging om een keuze tussen een functionele maar lelijke 'schoenendoos' en een even functioneel maar ook nog eens fraai Hoge Veer 'met kapdak'. Het heeft nog twee jaar geduurd voordat daar een besluit over genomen is, want de plano-loog van de gemeente bleef ieder plan van de stichting afkeuren. Met het kapdak wilde we het landelijke karakter van het dorp en zijn huis benadrukken, en uiteindelijk ging dat ook door. Aannemers konden zich inschrijven en toen gingen de bedrijven van Oome en Van Erp aan de slag. Vanaf dat moment is alles in goede harmonie verlopen."

"Het moest een huis vol leven worden, vonden we. Met als het ware een echt straatleven binnen de muren. Zonder lange, saaie gangen waarvan je aan het begin al het einde kon zien. De deuren van de units werden daarom allemaal iets naar achter aangebracht, alsof het allemaal aparte huisjes waren. En er kwamen hoekramen in de gangen, ook net als bij echte huizen. En het veelbesproken kapdak was letterlijk de kroon op het werk. De 'boerengedachte' is in het gebouw verwezenlijkt. Het lijkt een beetje op de oude, typisch Brabantse boerderijen die er eerst stonden."

“Ik heb ondanks de problemen die er soms waren, met veel inzet en ontzettend veel plezier aan de totstandkoming van Het Hoge Veer gewerkt,” stelt Kamp. “Het is nog steeds een stuk van mijn leven. Ik ben er trots op dat ik al het politieke geweld dat er soms was, heb laten varen. Het eindresultaat was een mooi huis voor al onze ouderen, op de meest ideale plek in Raamsdonksveer.”

Kort nadat Het Hoge Veer in 1972 was geopend, nam Kamp afscheid als voorzitter. Piet de Bont volgde hem op. Kamp ging in Oss wonen en is daar nog steeds volop actief in de paardenwereld.

De deur van Barnard stond altijd open

In augustus 1971 kwam K. Barnard uit IJmuiden, waar hij al de scepter zwaaide over een bejaardenhuis, naar Raamsdonksveer. Hij werd de eerste directeur van het spiksplinternieuwe Hoge Veer, en zou dat werk tot oktober 1984 blijven doen. Barnard: “Ik kwam van buiten, en wist eigenlijk niets van de plaatselijke verhoudingen. Ik was voor niemand, en dus eigenlijk voor iedereen. Dat was een voordeel, omdat je hier toch te maken had met drie verschillende signaturen die samen moesten gaan werken. Katholieken, protestanten en de mensen uit Raamsdonk-dorp.”

De nuchtere noorderling Barnard moest even

wennen aan de Brabantse mentaliteit, herinnert hij zich met een glimlach. "Op tijd beginnen met vergaderen was er hier bijvoorbeeld niet bij, merkte ik al snel. En het kostte de mensen hier wel eens moeite om bij het onderwerp te blijven. Dan krijg je wel eens van die oeverloze discussies. Maar ik heb dat altijd met een glimlach proberen te accepteren. Dat hoort er hier gewoon bij."

Sterker nog, Barnard ontdekte dat hij veel gemeen had met de Brabanders. "Ik heb me hier meteen vanaf het begin goed thuis gevoeld. Ik heb gemerkt dat ik eigenlijk van huisuit een bourgonisch type ben. Dat kwam er in het noorden natuurlijk niet goed uit. Het Brabantse dialect heb ik niet overgenomen, dat gaat zomaar niet en dat moet je ook niet proberen, vind ik. Ze moeten me maar nemen zoals ik ben. Maar toen ik stopte met werken zeiden mensen in mijn omgeving: nu ga je zeker terug naar boven de rivieren. Maar geen haar op mijn hoofd dat daar over nadacht."

Piet de Bont was in die tijd voorzitter van het bestuur van Het Hoge Veer, en tegenwoordig woont hij in een aanleunwoning pal ernaast. "Ik herinner me Barnard goed," vertelt hij. "Hij was een protestant van origine, en stelde zich altijd erg goed op. Hij was voor het samengaan van de verschillende geloofsovertuigingen binnen het huis. Die overtuiging kon hij prima uitdragen. Ik heb altijd prima met hem samen kunnen werken."

De Bont woonde indertijd zelf nog in zijn boerderij in Raamsdonk-dorp. Hij herinnert zich een anekdote over Barnards begintijd. Raamsdonksveer had in die tijd nog geen eigen carnaval, maar Raamsdonk-dorp al wel. Onder leiding van Prins Arie d'n Irste wilde de Raad van Elf van Raamsdonk het carnaval in het nieuwe bejaardenhuis luister bij gaan zetten. De Bont: "Ik zal die eerste carnaval in het bejaardenhuis nooit vergeten. Barnard vond het bezoek van de prins eigenlijk niet zo'n goed idee. Hij kende het carnaval helemaal niet, en was er denk ik een beetje bang voor. Hij wilde dan ook niet komen als de prins en zijn gevolg zouden arriveren. Ik zei tegen hem dat dat onzin was, dat hij maar een kiel en een pet moest gaan kopen, net als ik gedaan had. Hij ging overstag en werd tijdens het bezoek van de Raad meteen geridderd door de prins en daarmee was het ijs gebroken."

De jaren zeventig: bomen groeiden tot in de hemel

De jaren zeventig waren volgens Barnard een periode 'waarin de bomen tot in de hemel groeiden'. De wederopbouw na de Tweede Wereldoorlog had Nederland welvaart gebracht. Men vond dat de ouderen in de samenleving gebaat waren bij huisvesting in op moderne leest geschoeide hui-

zen. In het decennium daarvoor beleefde Nederland zijn eigen 'Wirtschaftswunder' en dus was er geld genoeg om vrijwel iedere plaats in Nederland van een eigen bejaardenhuis te voorzien. Die schoten in die jaren dan ook als paddestoelen uit de grond.

Door veranderingen in de Bijstandswet kwam er meer geld beschikbaar voor de ouderenzorg. Ook was er in de jaren zestig sprake van chronische woningnood. Door het bouwen van bejaardenhuizen hoopte de overheid elders huizen vrij te maken voor jongere mensen.

Toch stond niet iedere bejaarde meteen te trappen om in Het Hoge Veer te gaan wonen, herinnert Barnard zich. "Veel mensen hadden het gevoel dat als ze naar het huis zouden verhuizen, ze hun onafhankelijkheid misschien zouden kwijtraken. Dat is een gedachte die ik van meet af aan betreden heb. Ik heb de mensen in ons huis altijd duidelijk proberen te maken dat ze bij ons woonruimte huurden, en daar eventueel zorg bij kregen. In alle vrijheid. Maar er waren mensen die me toen ze pas in Het Hoge Veer woonden vroegen hoe laat ze 's avonds thuis moesten zijn."

"Om er binnen te komen was er ook toen al meer nodig dan dat je 65 jaar oud was. We hadden een indicatiecommissie die bekeek hoeveel zorg mensen nodig hadden. In die tijd ging het om zaken als moeite hebben met zelf boodschappen doen, huishoudelijke problemen, en fysieke zorg. Als je

in Het Hoge Veer kwam wonen, kon je daar blijven, ook als je later meer zorg nodig had. Doorschuiven naar een verpleeghuis was er toen nog niet bij. We konden het gemakkelijk aan.

Terugkijkend op mijn tijd was het budget waarmee we moesten werken erg riant. En tegenwoordig is het erg krap.”

“Ik heb altijd veel voldoening uit het werk gehaald,” vervolgt Barnard. “Je bent als directeur manager, als het ware burgemeester van een kleine gemeenschap, psycholoog en een beetje pastor tegelijk. Dat maakt het werk erg gevarieerd. De deur van mijn kantoor stond altijd open, zowel voor bewoners als personeel. Spreekuren kende ik niet, die schrikken mensen alleen maar af; ik wilde de drempel naar mijn kantoor zo laag mogelijk maken. De mensen in het huis wisten dat ze altijd bij mij terecht konden, voor wat dan ook.”

Het samengaan van katholieken en protestanten in een nieuw huis, en dat in een tijd waarin de traditionele zuilen nog steeds een grote rol speelden, is volgens Barnard in de eerste jaren van het huis vrij geruisloos verlopen. Er waren goede, duidelijke afspraken gemaakt. Ook in Raamsdonk-dorp, dat zijn eigen huis zag verdwijnen en sommige oudere bewoners met lede ogen naar ‘het Veer’ zag vertrekken, moesten gedurende die eerste jaren nog steeds psychologische hobbels worden genomen.

In Het Hoge Veer zouden voor eenderde protestanten komen te wonen, en voor tweederde anderen van katholieke origine. "Maar die afgesproken verdeelsleutel is in de praktijk nooit gehaald. Er waren gewoonweg nooit genoeg protestanten om aan dat aantal te komen. Katholieken en protestanten hebben het in het huis altijd goed met elkaar kunnen vinden. De kerken kregen de gelegenheid om in de kapel diensten te houden, en op hoogtijdagen waren er oecumenische diensten. Dan zeiden ze in het dorp: moet je nou eens kijken, de oecumene begint nota bene in het bejaardentehuis! Als bejaardenhuis moet je de maatschappelijke ontwikkelingen volgen, vind ik nog steeds trouwens. Een bejaardenhuis mag zich in mijn ogen niet afsluiten voor wat er in de rest van de wereld gebeurt."

Meer zorg en minder geld

In de dertien jaar dat Barnard directeur van Het Hoge Veer was zag hij veel veranderen, al waren die veranderingen bij nader inzien slechts eerste aanzetten tot wat later veel ingrijpendere verschuivingen zouden worden. "De behoefte aan verzorging van de bewoners werd in de loop der jaren steeds groter. En ik heb het begin van de bezuinigingen door het Rijk meegemaakt. Dat zijn de twee grootste veranderingen geweest die ik zag

gebeuren. Aan het einde van de jaren zeventig begon de overheid voor het eerst wat moeilijker te doen over de budgetten die je als huis kreeg toegewezen. Een begroting voor het volgende jaar werd bijvoorbeeld nog wel goedgekeurd, maar dan wel met een brief erbij waarin stond dat het volgende jaar vijf procent minder moest zijn. We zagen toen wel aankomen dat er dingen gingen veranderen, omdat de Nederlandse economie langzaam in de versukkeling was geraakt."

Een nieuwe, meer sobere aanpak van de zorg voor ouderen was nodig, want de bomen groeiden niet langer tot in de hemel zoals in het begin van de jaren zeventig het geval was. Barnard: "Als er een bejaardenhelpster vertrok, moest je proberen een bejaardenverzorgster terug te krijgen, omdat er steeds meer behoefte kwam aan intensievere hulp in het tehuis. En dat alles moest gebeuren met minder geld, dat dan ook ergens anders vandaan moest komen. Maar ik heb het gevoel dat de bewoners daar nooit echt onder geleden hebben. Het kwam allemaal neer op de rugen van personeel en vrijwilligers. Het personeel had in het begin bijvoorbeeld tijd genoeg om te gaan wandelen met de bewoners, maar dat kon later opeens niet meer. Wandelen deden ze voortaan met elkaar, of met familie en kennissen."

"Maar pas later is het mes echt diep in de begroting gezet. Nadat ik als directeur vertrokken was,

zeiden oud-collega's soms tegen me: ben maar blij dat je nu weg bent, want er is echt geen lol meer aan. Leiding en personeel hebben het niet bepaald gemakkelijk tegenwoordig. Er wordt ontzettend veel inventiviteit van hen verlangd. En ze weten daar uitstekend mee om te gaan. Ik neem daar mijn pet voor af."

Piet de Bont maakte in zijn periode als voorzitter - van 1972 tot 1981- de toenemende vergrijzing van de Nederlandse bevolking en de gevolgen daarvan voor Het Hoge Veer ook mee. Het gemengd zangkoor van het tehuis, onder leiding van de heer Boelaars, dat in zijn tijd overal in de regio acte de présence gaf, bestaat bijvoorbeeld al lang niet meer. "En als het nu carnaval is, kunnen ze hier geen polonaise meer bij elkaar krijgen. Toen was dat allemaal anders. Het Hoge Veer is tegenwoordig geen bejaardenhuis meer, maar een echt zorgcentrum voor ouderen. Eer je hier nu binnenkomt, moet je al heel wat kwalen hebben. Toen kon je bij wijze van spreken gewoon komen als je 65 werd. Dat kan niet meer. En dat is niet alleen een kwestie van geld, met zoveel ouderen als er tegenwoordig zijn, zou men eenvoudig niet zoveel plaatsen in tehuizen kunnen maken."

Directeur Barnard zag Het Hoge Veer langzaam maar zeker volwassen worden. Het huis kreeg steeds meer taken. Eind jaren zeventig startte de

maaltijdvoorziening voor zelfstandig wonende ouderen (Tafeltje Dekje) vanuit de inmiddels al weer enkele jaren opgeheven keuken van Het Hoge Veer. De bewoners van de huizen van de Antonetta-hoeve werden via een alarmeringssysteem 'aangesloten' op Het Hoge Veer, zodat hulp vanuit het tehuis vierentwintig uur per etmaal binnen handbereik kwam. Als er iets te doen was in het huis, waren ook andere oudere bewoners uit het dorp welkom. Bejaardenkoor 'Het Zingende Veer' werd opgericht, alsmede een eigen biljartclub en personeelsvereniging. Het huis leefde, zoals Kamp dat in gedachten had gehad. Barnard: "De sfeer was altijd open. Ik heb in Het Hoge Veer een hele mooie periode van mijn leven meegemaakt. Dat laat je nooit meer los."

Zuster Van Dongen, een begrip

'Zuster' Jacqueline van Dongen volgde Barnard op in 1985. Ze was toen al twee jaar adjunct-directrice. Ze kende Het Hoge Veer bovendien als geen ander, omdat ze sinds 1974 al hoofd verzorging was. Van Dongen zou tot 1989 directrice blijven.

"Toen ik in Het Hoge Veer kwam werken, was er inderdaad nog volop geld vergeleken met nu. De mensen zaten voor mijn gevoel in een luxe hotel. Ik kan de begintijd van Het Hoge Veer goed verge-

lijken met de latere situatie, omdat ik in mijn laatste jaren als directrice harde bezuinigingen heb meegemaakt. En de ouderen waren toen ook veel gezonder dan later. De zorg was totaal anders. Toen ik hoofd verzorging was, waren er uiteraard wel enkele bewoners die echt veel zorg nodig hadden. Maar ik had ook tijd om de planning van het hele personeel voor mijn rekening te nemen."

Enige jaren daarna opende Het Hoge Veer een ziekenafdeling met zestien bedden. "In die tijd hadden we de leukste mensen. Die echte ouderwetse rietsnijders en boeren uit het dorp. Een soort mensen dat nu bijna niet meer bestaat. Van die mensen die als we hen aanraadden hun kleren eens te laten stomen zeiden: nee, dat doen we liever niet, want dan slijten ze teveel. Heerlijk was dat."

Het was de generatie bewoners die harde tijden, en niet te vergeten de oorlog, aan den lijve had ondervonden. "Een keer per maand kregen de bewoners een pakket levensmiddelen," vertelt Van Dongen. "Daarin zat koffie, suiker, een pot jam en dat soort dingen. Toen kwam er een winkeltje in het tehuis. We voerden een systeem in met bonnen, waarmee de bewoners voortaan in het winkeltje levensmiddelen konden kopen. Dat werd me toch een opstand! Die bonnen deden de mensen aan de oorlog denken. Het systeem is dan ook snel weer afgeschaft. Ze konden voortaan gewoon met geld hun spullen in het winkeltje kopen."

“Als ze die pakketten met levensmiddelen kregen, waren sommigen zo zuinig dat ze bijvoorbeeld suiker aan de kinderen meegaven, in de hoop dat ze dan vaker op visite zouden komen. Dat dachten ze tenminste.”

Zuster van Dongen kan smakelijke anekdotes opdissen over de mensen die in de jaren zeventig Het Hoge Veer bevolkten. De typische humor van het oude Raamsdonksveer treft Van Dongen tegenwoordig zelden meer aan. “Maar toen kreeg je alles te horen. De mensen zagen mij vooral als iemand om tegen aan te praten.”

Zuster Van Dongen, het ‘zuster’ voor haar naam slaat zowel op haar religiositeit als op het feit dat iemand die hoofd van de verzorging was altijd al ‘zuster’ genoemd werd, gaf het geloof een belangrijke plaats in haar werk. Zo was zij degene die de veelgeprezen kerststal binnen de muren van Het Hoge Veer bracht. Ook wist ze bisschop Ernst zover te krijgen dat hij het huis bezocht, tot grote vreugde van de katholieke bewoners.

Het ‘vet om op te teren’ raakte op

Zuster Van Dongen maakte in de loop der jaren tal van veranderingen mee. Zo was er al vroeg sprake van uitbreiding van de maaltijdsdienst vanuit de keuken van Het Hoge Veer tot de ouderen uit Hank en Dussen, iets wat jaren later pas

realiteit werd. Ook zag ze zich al snel geconfronteerd met plannen om het aantal verzorgingsplaatsen te verminderen. Ooit waren er 161 in Het Hoge Veer, en momenteel zijn het er nog 112, ondanks de voortschrijdende vergrijzing. Er zouden dus gezien de veranderde bevolkingssamenstelling eigenlijk meer verzorgingsplaatsen moeten zijn.

Van Dongen: "De gedachte was echter dat de thuiszorg het werk dat wij eerst deden, over zou nemen. Daar zou geld voor komen, maar dat is onvoldoende gebeurd. Vandaar tegenwoordig lange wachtlijsten voor verzorgings- en verpleegtehuizen."

"Wij hadden al vrij vroeg vergeleken met andere huizen een afdeling voor zieken, met licht dementerende en sterk zorgbehoevende ouderen. Dat was toen nog vrij uniek, maar tegenwoordig zie ik bijna nergens grote verschillen meer tussen verzorgings- en verpleegtehuizen. Via de zogenaamde substitutie-regeling is er wel extra geld gekomen voor de opvang van mensen die veel zorg nodig hebben. Maar aan de andere kant werd er telkens weer beknipt. In het jaar dat ik Barnard opvolgde, kregen we onze begroting pas erg laat terug van de provincie, met de mededeling dat ik er een jaar later voor moest zorgen dat we met een ton minder rond moesten komen.

"En dat lukte uiteindelijk. Eerst schrik je van zo'n boodschap, maar je hebt geen keus. Uit verschillende potjes haal je dan geld. Uit het onderhoud,

uit de voeding. Op het personeel viel toen echter niets te bezuinigen. In de jaren daarna zijn de bezuinigingen gewoon doorgegaan. Er waren onder Barnard zeven afdelingen. Dat aantal heb ik teruggebracht tot vier; dan bespaar je toch vier afdelingshoofden."

Van Dongen geeft toe dat er gezien de riantе budgetten in de jaren zeventig 'wel wat vet was om op te teren'. Maar op een gegeven moment was de grens van het toelaatbare wat haar betreft wel bereikt. "Ik dacht toen: nu kan het eigenlijk niet meer. Maar Jansen heeft na mij nog meer voor zijn kiezen gekregen. Ik heb soms de indruk dat bezuinigen nu weleens ten koste gaat van de bewoners. Maar dat is zo moeilijk te meten. Als je eerst mensen kunt geven wat ze vragen, en daarna moet je soms nee gaan zeggen, gaat dat dan ten koste van het welzijn van de bewoners? Ik weet het niet."

Ze stelt wel vast dat er voor sociale contacten met de bewoners door het personeel steeds minder tijd was. Dat kan leiden tot vereenzaming, maar dankzij de inzet van personeel en vrijwilligers kon dat vrijwel altijd worden voorkomen.

"In Den Haag vergeet men soms dat er in de ouderenzorg met mensen gewerkt wordt," stelt Van Dongen. "Maar soms zijn de gevolgen van de bezuinigingen ook positief geweest. Ik heb altijd al

gevraagd wat de familie van bewoners zou willen en kunnen doen. De een kan de kamer eens poetsen, de ander legt pa of ma op bed. De mantelzorg zoals dat heet, is in de loop van de jaren steeds belangrijker geworden. Daardoor kwamen er goede contacten tussen het huis en de familie, die vaak problemen het eerst signaleerde. Dat was ook goed voor de sociale contacten van de bewoners. Er is een beweging op gang gekomen waarin mensen nog zoveel mogelijk zelf moesten doen, waarin ook de oudere zelf zo actief mogelijk moest zijn. Dat vond ik toch wel positief. Maar ik denk dat men nu te ver is gegaan."

Naast familie, buren en kennissen speelt ook de groep vrijwilligers in het tehuis een steeds grotere rol. "Ook dat is in de jaren dat ik directrice was enorm uitgebreid. In het begin was het personeel daar weleens kwaad over, en dat kon ik me goed voorstellen. Want de vrijwilligers deden vaak de leukere dingen. Wandelen, een praatje maken met de bewoners. Dat riep weerstanden op. Maar we konden helaas niet anders."

"Wat ik er verder positief aan vind is dat je zo toch bijdraagt aan een maatschappij waarin niet alles om betaald werk draait. Een wereld waarin alles in geld wordt uitgedrukt is in mijn ogen een armoedige wereld. Het is akelig als alles betaald moet worden; we moeten ook nog iets over hebben voor onze medemens. Anderzijds is het erg jam-

mer dat er daardoor waardevolle banen verdwijnen, werk dat echt nodig is. Ergens is er een middenweg, en die zijn we nu denk ik een beetje aan het overschrijden in de verkeerde richting.”

“Als ik zie dat er om een voetbalwedstrijd te laten doorgaan miljoenen worden besteed aan politie, terwijl er in de zorg nog steeds wordt bekibbeld vraag ik me weleens af waar we mee bezig zijn. Of mag je dat niet met elkaar vergelijken?”

Jacqueline van Dongen hoort de laatste tijd weer geluiden dat er eindelijk meer geld naar de ouderenzorg moet gaan, ook vanuit ‘Den Haag’. Maar ze moet eerst nog zien of dat wel gebeurt.

“Er is gesteld dat men de verzorgingshuizen weg wilde hebben, en de rol van de thuiszorg en de verpleegtehuizen wilde versterken. Dat is echter niet goedkoper, wat sommigen echter wel denken. Zorg verlenen aan mensen die op een locatie geconcentreerd zijn is goedkoper dan letterlijk op en neer moeten fietsen naar mensen verspreid over het dorp. Maar ik denk dat een ontwikkeling in die richting wel beter is. Ook ik blijf het liefst zo lang mogelijk op mezelf wonen.”

Ze ziet de toekomst van de gezondheidszorg in het algemeen en de ouderenzorg in het bijzonder vrij somber in. “Mensen zullen de zorg die ze nodig hebben steeds meer zelf gaan betalen. En de rijken worden steeds rijker, terwijl de armen in onze

samenleving steeds armer worden. Tehuizen zijn over nog eens vijfentwintig jaar misschien het vangnet voor mensen die alles niet zelf kunnen betalen. En ik denk sowieso niet dat mensen dan nog tevreden zijn met een klein kamertje in een bejaardenhuis."

Roeien met de riemen die je hebt

Een 25-jarig bestaan is voor een tehuis natuurlijk een zeer goede reden voor een feest. Maar in de dagelijkse praktijk in Het Hoge Veer leek daar de laatste jaren weleens weinig aanleiding voor te zijn. Dat beseffen ook directeur Th. Jansen en voorzitter van het bestuur Th. Wentholt. "We zitten nu in de roes van een feest, maar er is momenteel voor veel ouderen een penibele situatie ontstaan," stelt de laatste. "Dat komt onder andere door de bezuinigingen."

Ze schetst vervolgens een beeld van 'roeien met de riemen die je hebt'. Zo is de groepsverzorging van ouderen die veel begeleiding nodig hebben weliswaar een oplossing voor hun probleem, maar niet een die 'op maat gesneden is'. Want in de meest ideale situatie zou je iedere bewoner apart moeten kunnen beoordelen en begeleiden.

Jansen: "Het samenbrengen in groepen van bewoners in de groepsverzorging is natuurlijk ook een uitvloeisel van het gegeven dat we proberen een zo

goed mogelijk alternatief te zoeken met een verminderd budget. Tevens kunnen we zo invulling geven aan een andere vorm van ouderenzorg. Een groep van twintig mensen, met een professionele begeleidster, een verzorgster en een vrijwilligster. Dat is een uitvloeisel van de tekorten. Eigenlijk zou er hier nog zo'n groep moeten zijn. Wat we met z'n allen kunnen doen is met zo weinig mogelijk middelen een zo hoog mogelijk rendement proberen te halen. En dat lukt ons aardig. Wij geven de zorg die voortkomt uit onze capaciteit en de indicatie die de bewoners krijgen. En dat is helaas niet altijd hetzelfde als de zorg die volgens ons nodig is."

De lichamelijke zorg is de basis van alle zorg. Wassen, aankleden, eten, drinken en het geven van medicijnen staan voorop. Maar bij al het andere - de 'plus-pakketten' - moeten de verzorgers steeds strenger selecteren.

In de psycho-geriatrie, de zorg voor dementerenden die met de leeftijd van de bewoners toeneemt, werkt er nu één professionele kracht op negen bewoners. Dat zou in een ideale situatie eigenlijk een op een moeten zijn, vinden Wentholt en Jansen.

Samen met de mensen in de groepsverzorging vormen de psycho-geriatrische mensen dertig procent van de 112 bewoners van Het Hoge Veer. Nog eens vijfendertig procent is redelijk in staat zelf-

standig te leven, met enige hulp van het tehuis. Zij drinken samen koffie, lopen eens een rondje, doen een boodschap en nemen deel aan activiteiten in de Bieënkurf.

Jansen: "En bij de andere bewoners moeten we ons constant afvragen welke zorg ze nodig hebben en welke mogelijkheden we te bieden hebben.

Vrijwilligers spelen daarin een vaak onderschatte rol. De professionele krachten in de dagverzorging krijgen bijvoorbeeld veel ondersteuning van vrijwilligers. Het eetpunt wordt bemand door de Unie van Vrijwilligers, die tevens de maaltijdbezorging aan huis voor haar rekening neemt.

Een andere groep vrijwilligers wordt gevormd door de familie en kennissen van de bewoners, de zogenaamde mantelzorg. "Maar ook dat heeft z'n grenzen," stelt Wentholt. "Mensen die hier tegenwoordig komen wonen worden ook steeds ouder. Als er een man van negentig binnenkomt, zijn zijn kinderen ook al op leeftijd. Daar mag je dan niet meer alles van verwachten."

De ouderenzorg op moderne leest geschoeid

Het Hoge Veer zag zich in 1994 genoodzaakt het personeel andere dienstroosters te geven, zodat er tijdens de uren dat er de meeste hulp nodig is, ook de meeste mensen werken. Dat was voor veel mensen een vervelende omschakeling, stelt Wentholt. "Mensen die thuis zelf een gezin hadden en daarnaast werkten zagen de positie van hun gezin plots in het gedrang komen. Dat vergde een grote omslag in hun werkpatroon. We konden het ons gewoonweg niet meer veroorloven zogenaamde 'verloren uren' in de roosters te plannen."

Kortom: terwijl veel bedrijven er nog nooit van hadden gehoord, was men binnen de muren van Het Hoge Veer al volop aan het 'flexibiliseren'.

Jansen: "Een tweede maatregel waarmee we de bezuinigingen het hoofd probeerden te bieden was te kijken naar welke zorg nu precies nodig was. Wat waren onze kerntaken? We hoeven niet alles te doen. We schrapten zaken als de planten water geven, het krulspelden inzetten of het stomen van kleding. Toch heeft het zijn grenzen. Het was altijd de bedoeling dat mensen die hier kwamen wonen hier te houden, hoe zorgbehoevend ze ook werden. Maar we moeten nu weleens iemand naar een verpleeghuis doorsturen omdat de zorg die een bewoner nodig heeft daar geboden kan worden."

De reorganisatie die op 1 januari 1994 een feit was, liet de afdelingen verzorging en huishouding samengaan, waardoor men de mensen op de werkvloer efficiënter kon inzetten. Ook werd de samenwerking met andere huizen in de regio intensiever. Het personeelsbestand liep door de reorganisatie terug van 63 naar 49. Dat alleen al leverde op een budget van 4,8 miljoen gulden per jaar een besparing van 765.000 gulden op.

Het constant kritisch moeten zijn en het zoeken naar alternatieven pakt niet altijd slecht uit voor de ouderen, benadrukt Jansen. "Aanleunwoningen bijvoorbeeld zijn in mijn ogen een perfecte vorm van ouderenzorg. In een aanleunwoning woont iemand nog zelfstandig, terwijl er vierentwintig uur per dag hulp beschikbaar is. Daar kun je beter honderd worden dan op je eentje in het dorp."

Het verdwijnen van de alom geprezen eigen keukens maakte onder bewoners en personeel, en ook in de plaatselijke politiek, veel emoties los. Er volgde zelfs een handtekeningenactie, en de bewoonster die dit op touw zette riep zelfs de hulp van Hennie Huisman in. Maar ook die kon het noodlot niet afwenden. Koken in eigen huis bleek uiteindelijk te duur.

Door het bereiden van de warme maaltijden voortaan in Oosterhout te laten plaatsvinden bespaarde Het Hoge Veer zich een grote investering in een

nieuwe keuken en personeelskosten. De renovatie alleen al zou 850.000 gulden gaan kosten.

De gemeenteraden van Raamsdonk en Dussen konden zich niet permitteren voor twintig jaar garant te staan voor de afname van de Tafeltje Dekje maaltijden. Die garantstelling was nodig om de kloof te dichten tussen de vijf ton subsidie die de provincie daarvoor gaf en de werkelijke kosten.

In verzorgingshuis de Buurstede in Oosterhout wordt 'ontkoppeld' gekookt. Dat betekent dat de daar gekookte maaltijden snel gekoeld worden en naar Raamsdonksveer worden gebracht. Daar worden ze zonder noemenswaardig kwaliteitsverlies weer geregenereerd. En de meeste bewoners van Het Hoge Veer zijn zeer tevreden over de kwaliteit van het eten.

Het geld dat Het Hoge Veer met het opheffen van de keuken uiteindelijk bespaarde, kon nu op andere fronten worden ingezet. Sterker nog, er was op dat moment schreeuwend behoefte aan om de zorg voor de bewoners op peil te kunnen houden.

Wentholt: "Hoe pijnlijk zo'n besluit op dat moment ook is: je redt er de sterk onder druk staande zorg mee."

De toekomst van Het Hoge Veer: 'de markt?'

Wat de toekomst voor Het Hoge Veer zal brengen is een vraag die net zo moeilijk te beantwoorden is als vijftientig jaar geleden. Desalniettemin is het aardig daarover te filosoferen. Zo is nu al duidelijk dat het werk van Het Hoge Veer zich meer en meer buiten de deuren van het instituut gaat afspelen. Dat is nu al het geval.

Jansen voorspelt dat steeds meer ouderen die tot op hoge leeftijd zelfstandig blijven wonen, op het alarmeringssysteem van Het Hoge Veer aangesloten zullen worden. Er is nu al vierentwintig uur per dag alarmering voor de bewoners van de aanleunwoningen en die van de Antonetta-hoeve. Maar er is volgens Jansen meer nieuws op komst. "Je kunt denken aan een 'zorg-abonnement'. Mensen kunnen dan kiezen voor bijvoorbeeld hulp alleen overdag, of op afroep wanneer ze maar willen. Daar zullen de toekomstige ouderen vaker voor kiezen: 'Ik roep jullie wel als ik hulp nodig heb'."

Jansen beaamt dat Het Hoge Veer de zowel geprezen als 'verguisde' markt op zal gaan. "Je kunt mensen bijvoorbeeld op aanvraag zorg verlenen, en daar hang je dan een prijskaartje aan. In feite begeef je je dan op het terrein van de thuiszorg. Je gaat dan aanvullend aan de slag, naast de thuis-

zorg. Dat is ook wat de politiek wil, dat we meer buiten onze eigen muren gaan werken.”

Het Hoge Veer zal met de tijd mee blijven gaan. Jansen: “Dat betekent steeds meer anticiperen op de zelfstandigheid van de ouderen. Een goede maaltijdvoorziening, meer aanleunwoningen, alarmering, een steunpunt in Raamsdonk-dorp, een uitbouw van de ‘buitenvoorzieningen’. Het kan ook betekenen dat je mensen tijdelijk hier opneemt, terwijl de thuiszorg dan voor de hulp zorgt. De ontwikkeling dat ouderen steeds langer zelfstandig blijven wonen zal ook de komende jaren doorgaan, dat is een ding dat zeker is. Door meer samen te werken binnen de regio van de Dongemond kun je de ouderenzorg in het gebied gezonder maken. Je kunt dan bijvoorbeeld denken aan centrale inkoop van goederen, gezamenlijk personeelsbeleid, gezamenlijke administratievoering.”

Bij het zilveren jubileum van het zorgcentrum is er weliswaar volop tijd tot kritisch terugblikken, maar ook hoop voor de toekomst. “We blijven optimistisch,” zegt Jansen. “En we blijven met z’n allen keihard werken,” vult Wentholt hem aan.

“Vijfentwintig jaar geleden konden wij tegen een bewoner zeggen: nu je hier bent, doen wij alles voor je. En nu is het de vraag: wat heb je aan hulp

nodig? Vanuit die gedachte werken we verder aan de toekomst van Het Hoge Veer. Zorgverlening bieden met een hoge kwaliteit binnen de maatschappij van nu, middels medewerkers en vrijwilligers die die kwaliteit kunnen leveren."

